

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN
MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ İLE STRES ALGILARI VE PSİKOPATOLOJİ
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Deniz GİZER

Danışman: Prof. Dr. Lut TAMAM (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / NİSAN 2022

ONAY

**T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE**

20181059 numaralı öğrencimiz olan **Deniz Gizer** tarafından hazırlanan “**ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ İLE STRES ALGILARI VE PSİKOPATOLOJİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği/oy çokluğu** ile **PSİKOLOJİ** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti ıslak imzalıdır)
Üniv. Dışı asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı:
Prof. Dr. Öğr. Üyesi Lut TAMAM

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti ıslak imzalıdır)
Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti ıslak imzalıdır)
Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK
(Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylım.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti ıslak imzalıdır)

15 / 06/ 2022

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Hayatın anlamı sahip olduğumuz değerler kadardır.
Benim en önemli değerlerim Zeynep, Ece ve Ali'ye,
Değerlerimi beraber sahiplendiğim eşime, Mustafa'ya,
İthafen...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun şekilde hazırladığım tez çalışmada;

- Tez içinde sunulan veri, bilgi ve dokümanları etik ve akademik kurallara uygun olarak temin ettiğimi,
- Tüm belge, bilgi, değerlendirmeleri ve sonuçları bilimsel etik kurallar ve ahlak kurallar çerçevesinde sunduğumu,
- Araştırmamda faydalandığım eserlerin, yayınların tümüne atıfta bulunup kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanmış olduğum veriler ile ortaya çıkmış olan sonuçlar üzerinde değişiklik yapılmadığını,
- Sunmuş olduğum çalışmanın özgünlüğünü, aksi bir durumda tüm sorumluluğu kabul edeceğimi beyan ediyorum.

29/04/2022

Deniz Gizer

ÖZ

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ İLE STRES ALGILARI VE PSİKOPATOLOJİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Deniz GİZER

Yüksek Lisans Tezi Psikoloji Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Lut TAMAM

Nisan 2022, 89 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin, mükemmeliyetçi tutumları ile stres ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmaya Adana BİLSEM velilerinden kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen, 223 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, Mükemmeliyetçilik Ölçeği (APS), Anne Baba Stres Ölçeği (ABSÖ), Belirti Tarama Testi Ölçeği (SCL90) ve araştırmacının hazırlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu şeklindedir. Araştırmanın sonucuna göre üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin ebeveyn stresi ve psikopatoloji düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Mükemmeliyetçiliğin alt ölçeklerinden standartlar ve çelişki değişkenlerinin, ebeveyn stresi ve ebeveyn psikopatolojisi değişkenleri üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin stresleri ile psikopatolojileri arasındaki ilişkide kısmi aracılık etkisine sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Üstün yetenekli çocuk, ebeveyn mükemmeliyetçiliği, ebeveyn stresi ve psikopatoloji.

ABSTRACT**EXAMINATION OF PERFECTIONISM, PERCEPTIONS OF STRESS AND
THE LEVELS OF PSYCHOPATHOLOGY OF THE PARENTS OF GIFTED
CHILDREN****Deniz GİZER****Master's Thesis, Department of Psychology****Advisor: Prof. Dr. Lut TAMAM****April 2022, 89 Pages**

The main purpose of this research is to examine the perfectionist attitudes, stress and psychopathology levels of the parents of gifted children. In the research, 223 parents, selected by convenience sampling method, from Adana BİLSEM parents were participated. In the study, Perfectionism Scale (APS), Parental Stress Scale (ABSÖ), Symptom Screening Test Scale (SCL90) and Personal Information Form prepared by the researcher, were used as data collection tools. According to the results of the study, it was determined that the perfectionism of the parents of gifted children had an effect on the levels of their parental stress and psychopathology. Standards and conflict variables, which are subscales of perfectionism, were found to be significant predictors of parental stress and parental psychopathology variables. In addition to this, it has been observed that the perfectionism of the parents of gifted children has a partial mediating role in the relationship between their stress and their psychopathology.

Keywords: Gifted child, parental perfectionism, parental stress and psychopathology.

ÖNSÖZ

Üstün yetenekli çocukların potansiyellerinin ve yeteneklerinin gelişim sürecinde ebeveynlerinin çok önemli bir rol üstleniyor olmaları birçok araştırma sonucu ile desteklenmiş bir durumdur. Ebeveynler için de üstün yetenekli çocuk yetiştiriyor olmak yeni, farklı ve zorluklar içeren bir tecrübedir. Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak ebeveynler için hem keyifli hem de baskıcı bir durum olabilmektedir.

Üstün yetenekli çocuklar, akranlarından farklı gelişim özelliklerine sahiplerdir ve akranlarının büyük çoğunluğundan bu noktada ayrılırlar. Bu farklılıklar, çocuklarının gelişim sürecini ne şekilde takip edecekleri konusunda yeterli fikir sahibi olamayan ebeveynlerin kendilerini endişelendiren, güvensizlik ve çaresiz hissettiren bir durum içerisinde bulmasına sebep olabilmektedir.

Üstün yetenekli çocukların farklı özellikleri ve olağandışı zeka düzeyleri sebebiyle ebeveynlerinin beklentileri ve onlar adına planlamış oldukları hedefler gerçekçi düzeyde olmayabilmektedir. Ebeveynler, üstün yetenekli çocuklarının her koşulda en iyisini yapması gerekliliği algısını benimseyebilmektedirler. Bu algı ile mükemmeliyetçilik kişilik yapısı sergilemekten kaçınamama durumu ortaya çıkabilmektedir. Bu ebeveynler, beklentilerinin karşılanamadığı ve standartların belirledikleri çerçevenin dışında kaldığı durumlarda stres ve hayal kırıklıkları ile karşı karşıya kalabilmektedirler.

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların ebeveynleri konusu üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca ülkemizde üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin yeterince destek alamadıkları da bilinmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışı literatürde üstün çocukların ebeveyn mükemmeliyetçiliği, stres algıları ve psikopatolojileri ile ilgili çok az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Bu nedenle bu araştırmanın yurtiçi ve yurtdışı literatüre katkı sağlayarak yön göstermede yardımcı olacak yayınlardan biri olması amaçlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY.....	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. YÖNTEM	31
2.1. Katılımcılar	31
2.2. Örneklem Grubunun Seçimi	31
2.3. Prosedür	32
2.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller	32
2.5. Kişisel Bilgi Formu.....	33
2.6. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	33
2.7. Anne Baba Stres Ölçeği.....	34
2.8. Belirti Tarama Listesi (SCL-90).....	35
3. BULGULAR	37
4. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	46
KAYNAKÇA	55
EKLER	65

KISALTMALAR

- APS** : Mükemmeliyetçilik Ölçeği
ABSÖ : Anne Baba Stres Ölçeği
COVID-19 : Koronavirüs Coronavirüs Hastalığı 2019
SCL90 : Belirti Tarama Testi Ölçeği
BİLSEM : Bilim Sanat Merkezi
DSM-5 : Tanı Ölçütleri Kitabı

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Ebeveynlerin Demografik Özellikleri</i>	37
Tablo 2. <i>Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Değerler</i>	38
Tablo 3. <i>APS Mükemmeliyetçilik- ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği İlişkisinin İncelenmesi</i>	40
Tablo 4. <i>APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği- SCL90 Belirti Tarama Testi Ölçeği İlişkisi</i>	41
Tablo 5. <i>APS Mükemmeliyetçilik Alt Ölçeklerinin Anne Baba Stres Ölçeği ile İlişkisi</i>	42
Tablo 6. <i>APS Mükemmeliyetçilik Alt ölçeklerinin SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği ile İlişkisi</i>	43
Tablo 7. <i>Ebeveyn Stres Algısının Ebeveyn Psikopatoloji Düzeyine Etkisinde, Ebeveyn Mükemmeliyetçiliği Aracılık Etkisi</i>	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Araştırma Aracılık Etki Modeli.....	45
--	----

EKLER LİSTESİ

EK A. Etik Kurul Onayı.....	65
EK B. Kişisel Bilgi Formu.....	67
EK C. Anne Baba Stres Ölçeği.....	68
EK D. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	69
EK E. SCL90 – R Psikolojik Belirti Tarama Testi	70
EK F. Bilgilendirilmiş Onam Formu	72
EK G. Sosyal Bilimler Entitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı	73
EK.H. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin İstek Yazısı.....	74
EK I. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı	75
EK J. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Anket İzin Yazısı	76

1. GİRİŞ

İnsan, varoluşu yani dünyaya gelişiyle beraber duygusal, bedensel, toplumsal ve zihinsel yönlerini geliştirerek olgunluğa kavuşabilmektedir. Bireyin gelişiminde çok sayıda farklı faktör rol oynamaktadır. Bu faktörlerden çok büyük öneme sahip olan ise, kişinin içinde bulunduğu ailedir (Akça, 2020). Aile, üyelerinin biyolojik bağlar ile bütünleşmiş oldukları sosyal bir oluşumdur.

Toplumun temel yapı taşı olarak nitelendirilmiş olan aile, yapısında barındırdığı temel etkinlikleri açısından içerisinde bulunduğu toplumun ya da daha geniş sosyal bir oluşumun göstergesidir (Çalışkan 2017). Bireyin gelişimindeki baş faktör; aile içindeki davranış biçimleri ve ilişki boyutlarıdır. Kuramsal yaklaşımların da her biri kendi çerçevesinde birey üzerindeki bu gelişimi açıklamıştır (Corey, 1991).

Psikanalitik kuram, davranışçı kuram ve Hümanistik psikolojinin ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişkilerine yönelik açıklamaları göz önüne alındığında; çocuklara karşı sergilenen anne baba tutumların, davranışların esas belirleyiciler olduğu anlaşılmaktadır. Freud'un savunduğu gibi kişiliğin gelişiminde ve davranışların oluşumunda çocukluk yılları çok büyük bir önem teşkil etmektedir. Çünkü Freud insanda yaşamının ilk yıllarında oluşmuş olan kişilik yapısının, daha sonraki yıllarda çok zor değişebildiğini savunmaktadır (Corey, 1991).

Çocukların ihtiyaçlarına ebeveynleri tarafından gösterilen özen ve duyarlılık, çocukların gelişiminde olumlu etkenlerdir. İhtiyaçları sağlandığında ve benlik gelişimlerini sağlıklı tamamladıklarında potansiyellerini açığa çıkarabilecek, farklılık yaratabilecek, buldukları toplumda yönlendirici ve değiştirici güç haline alabileceklerdir (Çağlar, 2004).

Çocuk ve ebeveynlerinin ilişkisi çok yönlü bir süreç olarak devam eder. Her birinin kişiliklerine bağlı olarak gelişen davranış ve tepkiler doğrultusunda; aşağılayıcı, yargılayıcı, reddedici, baskılayıcı tutumlar oluşabilecektir (Çalışkan 2017). Bunun yanında; güven ve mutluluk veren, destekleyen tutum şeklinde farklı ortamlar da oluşabilecektir. Sıralamış olduğumuz bu tutumlar bireyin yaşam doyumunu hatta yaşam kalitesini de doğrudan etkileyebilecektir. Bunlar göz önüne alındığında, ailedeki bireylerin birbirlerine karşı tutumlarının; destekleyici, demokratik, güven verici ve hoşgörülü olması, her birinin kendisini değerli hissedip, daha başarılı olmasına katkı sağlayacaktır (Akça, 2020).

Bir ülkenin geleceği, sahip olunan değerlerin ve yeteneklerin farkındalığı ve geliştirilmesi ile yakından ilgilidir. Sahip olunan değerlerden biri de farklılıklara sahip olan ve doğru yönlendirme yapıp yeterli imkânlar sağlandığı takdirde, büyük değişimler ve gelişimlere katkıda bulunabilecek olan üstün yetenekli çocuklardır (Akça, 2020). Üstün yetenekli çocukların gelişim sürecine katkı sağlayarak, buldukları topluma ve geleceğe daha büyük katkılarının olacağı düşünülmektedir (Koçak, S.). Çocuğun içinde bulunduğu ailenin değerleri, gelenekleri ve beklentilerinin çocukların yetenek ve kişiliklerinin gelişiminde ve yetişkin olarak yaratıcı üretkenliklerinde baskın bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Yazdani & Daryei, 2016).

İçinde bulunduğumuz çağda az bir nüfusa sahip olan üstün yetenekli çocukların toplumlarına fayda sağlayıp katkıda bulunacak kişiler haline dönüşmeleri hem içinde yaşadıkları toplum hem de kendileri için büyük önem taşımaktadır. Mevcut potansiyellerinin kaybı geri dönüşü olmayan bir kayıp halini alabilecektir (Davaslıgil 2004; Taşcılar & Kanlı 2014).

Sahip oldukları yetenekleri ve üstün beyin güçleri sadece kendi çalışmaları ile verimli hâle gelememektedir. Üstün yetenekli bireylerin ihtiyaç duyduğu çerçevede özel eğitim alanına dair önlemlerinin ertelenmeden alınabilmesi, bunun yanında, sonrasında yapılacak olan çalışmaların daha verimli hale gelebilmesi için, bu çocukların erken yaşta tanınması çok önemlidir (Saranlı, 2011). Bu çerçevede gerçekleştirilmiş araştırmalar, üstün yeteneğin tanınmasının eğitim hayatının başında bulunan dönemde olmasının önemini vurgulamaktadır (Ataman, 1984).

Üstün yetenekli çocuklar; psikomotor beceriler, akademik beceriler, entelektüel beceriler, üretici düşünme, yaratıcılık becerisi, liderlik becerisi ve görsel sanatlar becerileri ile ilgili alanlarda yüksek performans kapasitesine sahiptirler (Altun & Yazıcı, 2012).

Farklı kapasiteye sahip olmalarının yanında, mükemmeliyetçilik taraflarının baskın olması durumuna sahip olmaları ve birçoğundaki başarabilme duygusunun verdiği rahatlık benlik algılarının oluşumunda, kişilik inşalarında farklı süreçler yaşamaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Üstün yetenekli çocuklarda, yapıları gereği; doğru yönlendirme, doğru bir akademik yaşam, doğru ortamlardaki edinimler, onlar için standart gruptaki çocuklara nazaran daha büyük önem taşımaktadır (Ataman, 2012).

Bu koşulların sağlanması ve dengede tutulması durumu, ebeveynler tarafından yapılan doğru zamanlı müdahalelerle daha kolay olacaktır. Doğru zamanda yapılan müdahalelere

ek olarak, çocuğun aşırı beklentilerle dolu olan “üstün birey” etiketinden de korunması ayrı bir önem taşımaktadır (Nilgün & Taştekin, 2018).

Üstün yetenekli çocuklar, farklı diye nitelendirilen özellikleri sebebiyle dezavantajlı durumdadır. Bu çocukların mevcut potansiyel yeteneklerini hayata uyarlayabilmeleri, yaşamlarından keyif alıp ve doyuma ulaşabilen kişiler olmaları, mutluluklarını ve sağlıklarını koruyabiliyor olmaları ebeveynlerinin tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu çocukların yaşam süreçlerinde aile çok büyük bir önem teşkil etmektedir (Karakuş, 2010).

Engelli bir çocuğa sahip olan ebeveynler ile üstün zekâlı veya yetenekli çocuğa sahip ebeveynler hatta bu çocukların eğitimcileri benzer davranışlar sergileyebilmektedirler (Özbay, 2013). Bu çocukların sosyal, duygusal ve akademik performanslarının gelişim sürecinde ebeveynlerinin ve diğer aile bireylerinin önemli etkileri vardır (Gross, 2009). Üstün yetenekli birey tanısı almış çocukların, eğitim dışı katılmış oldukları sosyal ve benzeri etkinlikler ile arkadaşlık kurabilme seviyeleri ile yaşam kalitelerinin, bu tanıyı almamış çocuklara göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Kaya vd., 2014).

Özel gereksinime ihtiyaç duyan bir çocuğa sahip aileler, hazır olmadıkları bir anda karşılaşmış oldukları bu duruma öfke ve stres gibi tepkiler verebilirken; çaresizlik ve suçluluk hissi, depresyon, ümitsizlik, aşırı destek olma ve korumacılık tarzında daha ciddi tepkiler de verebilmektedirler (Greenspan & Wieder, 2004).

Başta ebeveynler olmak üzere ailenin diğer bireyleri, aileye yeni katılmış ve normal olarak nitelendirilmiş bir çocuğun gelişimiyle oluşan değişimlere bile uyum sağlamakta zorluklar yaşarken, farklı gereksinimleri olan bir çocuk ile oluşacak değişimlere uyum sağlamak daha zorlayıcı olabilecektir (Wood, 1993). Yaşam tarzlarındaki uyumsuzluklar, ilişki kurmadaki güçlükleri, yaşadıkları psikolojik sorunları ve ekonomik güçlükler toplumca yeterince anlaşılmayan ve destek göremeyen aile için taşınması zorlu bir durum haline dönüşebilecektir. (Özen, 2015).

Stresli bir olay ile karşı karşıya kalındığında ailenin dengesi bozulabilmektedir. Bu durumda problem çözme stratejileri ailenin dengesinin yeniden kurulmasını sağlayamaz ise, süregelen dengesizlik ihtiyaçların karşılanmamasına, hedeflerin engellenmesine ve rollerin karışmasına neden olarak krize sebebiyet verebilir. Bu tür streslere ailelerin tepkileri ilk kez Hill’in ABCX modelinde değerlendirilmiştir (Milgram, 1988).

Bu modelde, stresi yaratmış olan olaya karşı ailenin uyumunda önemli rol oynayan unsur ailenin kaynaklarıdır. Bu kaynaklar ailenin rol paylaşımını, ailenin içsel özelliklerini ve ailenin arkadaşlarından, akrabalarından ve profesyonellerden sağlanan

sosyal destekleri içerir (Minnes, 1988; Kaner, 2004). Daha sonra Hill'in modelini genişleten McCubbin ve Patterson, ailenin asıl stresi yaratan olayı kabul edişleriyle birlikte eşlik eden sıkıntı yaratıyor olan diğere olayların varlığı ve bunların kaynaklarının algılanış biçimi üzerinde durmuşlardır.

Stresi yaratan olayın kabulüne (birincil kabullenme) ve stres ile olayın yaratabileceği zorluklarla baş edebilme güçlerinin algılanmasına (ikincil kabullenme) yoğunlaşan model, üstlenilmesi gereken davranış şeklini, olayın bilişsel olarak kabul edilmesini ve bunların birbirleriyle uyum içerisinde olmalarını içermektedir (Kaner, 2004).

Aile içi ilişki düzenini sağlayan davranış biçimleri ve değer yargıları aile bireylerinin ruhsal hallerine etki etmektedir. Bunun yanında bireylerin biyolojik ve psikolojik süreçleri de içinde bulunduğu ailenin düzenine etkili olabilmektedir (Wood, 1993).

Ailedeki birey bir sorun ile karşı karşıya kaldığında diğere aile üyeleri harekete geçerek oluşan probleme ilişkin yaklaşım, kural ve rol değışiklikleri yaparak aile içi ilişkilerinin sağlıklı olarak devam etmesini sağlamaktadır (Beavers, 1982). Aile yaşam kalitesi ve doyumu üzerinde etkili olan iç dinamikler kadar dış etkenler de bulunmaktadır. Bu etkenlerin dengesini kurabilmiş olan aileler kendi iç uyumlarını düzenleyebilmektedirler. Bazı aileler bu uyumu yakalayamayıp, çocuklarının yaşanan olumsuzluklardan doğrudan etkilenmelerini kaçınılmaz kılabilir (Wood, 1993).

Üstün yetenekli çocuğa sahip olan ebeveynler diğere ebeveynler ile kıyaslandığında birbirlerine karşı daha ilgili olup ve aralarındaki ilişkiler daha kuvvetli olabilmektedir. (Yıldırım, 2012). Bu ailelerin sahip olduğu sorumluluk hisleri de daha kuvvetlidir (Konik, 2014).

Ebeveynlerin, kendilerinin gerçekleştirememiş olduğu şeyleri, çocuklarının gerçekleştirmesi gerekliliğini sergileyip beklentili bir tutum sergilemeleri çocuğun psikolojik olarak yıpranmasına sebep olabilecektir. Kendilerinin de bir süre sonra tükenmişlik, pişmanlık, duygusal çöküntü ve stres yaşamaları kaçınılmaz olabilecektir (Eriş, 2017).

Ebeveynlerin psikolojik sağlamlıkları yüksek düzeyde ise, riskli durumlar ile karşı karşıya kalması, çevresel koşulların zorlaması, farklı farklı problemler yaşamaması durumunda bütün bu zorluklar ile sağlıklı bir şekilde savaşılabilecektir. Fakat çocuğunun ihtiyaçlarını yeteri kadar karşılayamayan veya karşılayamayacağı endişesi taşıyan ebeveynlerde ise stres düzeyi yüksek olabilmektedir (Rice, 1998).

Mükemmeliyetçi ebeveynler, çocuklarının kendi belirlemiş oldukları standartlara ulaşamadığına şahit olduklarında olumsuz duygular yaşamaktadırlar. Bu yüksek

standartların karşılanamadığı durumlarda kendilerine hatta çevrelerine yaşıyor olduğu sonuçları yansıtmaktadırlar. (Davaslıgil 2004; Taşcılar & Kanlı 2014).

Mükemmeliyetçi ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının başarısızlıklarını kendi başarısızlıkları olarak görmeye yatkındırlar (Rice, 1998). İçerisine girmiş oldukları bu durum ve takınmış oldukları tavır olayları kişiselleştirmelerinden dolayıdır. Mükemmeliyetçi ebeveynler mükemmeliyetçi olmayanlara göre daha yüksek düzeylerde psikolojik sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Bu grupların benlik algılamaları farklıdır. Mükemmeliyetçi ebeveynler başarıyı kendi öz değer algısı olarak görüp bunu da çocuklarının üzerinden gerçekleştirmeyi arzulayabilmektedirler (Burns, 1983).

Üstün yetenekli çocukların karakteristik özellikleri gereği akranları olan çocuklardan daha farklı oldukları bilinmektedir. Bu sebeple, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi özel eğitimin bir parçası olarak algılanmaktadır (Tomlinson, 2007). Bu öğrencilerin akranlarına göre farklı olan ihtiyaçlarını karşılamak, uzun yıllardır eğitim alanındaki en önemli konulardan biri olarak nitelendirilmektedir. Diğer ülkelerle kıyaslandığında; Türkiye'nin, üstün yetenekliler ile ilgili eğitim çalışmalarına nispeten daha yakın dönemlerde başladığı görülmektedir. (Sak, 2011).

Üstün yetenekli çocukların ebeveynleri çocuklarını yetiştirirken diğer ebeveynlere göre farklı durumlar yaşayabilmektedirler. Bu ebeveynler çocuklarının çok farklı gereksinimleri sebebiyle, ya da çocukları ile ilgili yaşıyor oldukları zorlanmalar ile ilgili olarak farklı kaynaklara ve desteğe hatta ekstra zamana ihtiyaç duyabilmektedirler (Kurtulmuş, 2010).

Üstün yetenekli çocuklar; bilişsel becerileri düzeylerinin, sosyal becerileri ve motor becerilerine göre daha fazla gelişmiş olması sebebiyle çoğu zaman eş zamanlı olmayan gelişim gösterebilmektedirler. Bu sebeple üstün yetenekli çocuk sahibi olan ebeveynlerin, çocuklarının yaşamış olduğu bu denge dışı gelişimle başa çıkma konusunda zorlanmalarına sebep olabilmektedir (Saranlı, 2011).

Çocuk gelişimi söz konusu olduğunda ebeveynlerin aklına ilk gelen kavramlar "normal" çocuk kavramından türetilmişlerdir. Bundan dolayı genellikle ebeveynler üstün ve olağandışı yeteneğe sahip üstün bir çocuk ile karşılaştıklarında suçluluk duygusu ve kaygı yaşayabilirler (Taşcılar & Kanlı 2014). Böyle bir yeteneğin bekçisi olmak adına çoğunlukla suçluluk barındıran bir sorumluluk hissedip, aynı zamanda istemeden de olsa onu yaşatamama korkusu yaşayabilirler. Bu durumlar onların yer edinecekleri noktayı doğru belirlemelerini zorlaştırabilecektir (McMann & Oliver, 1988).

Yapılan çalışmalar sonucu elde edilmiş olan bilimsel kanıtlar, üstün zekâlı olarak tanımlanan çocukların ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin her alanda mükemmel işler beklediklerini doğrulamaktadır. Bu tür beklentiler üstün zekâlı çocukları mükemmeliyetçiliğe karşı savunmasız bırakabilmekte, bu özellikler onlarda onarılamaz psikolojik hasarlara neden olabilmektedir (Davasligil 2004; Taşcılar & Kanlı 2014).

Üstün zekâlı çocuklara sahip ailelerin beklentilerinin yüksek olması, mükemmeliyetçiliğin yerleşmesine ve dolayısıyla bu çocukların başarısız olmasına neden olduğu görülmektedir (Afrooz & Dalir, 2017). Fakat yapılan bu çalışmaların büyük kısmı ebeveynler üzerine değil, üstün yetenekli çocukların kendilerinin eğitimine ve öğretmenlerine dayalı olmuştur (Davasligil 2004).

Üstün yetenekli çocukların, çoğu zaman kendi yetenekleri ile ilgili psikolojik sorunlarla baş edebilmek için ve potansiyellerini tam olarak kullanabilmek için kendi alanlarında hizmet veren danışmanların hizmetine ihtiyaçları vardır (Colangelo, 1997; Genshaft vd., 1995). Aynı zamanda ebeveynlerinin de terapi ihtiyacı olabilmektedir. (Colangelo, 1997; Wendorf & Frey, 1985). Çünkü bu ebeveynler çocuklarının gelişimi ile ilgili stres düzeylerini arttırabilecek kişisel kaygılara sahiptirler. (Keirouz, 1990).

Üstün yetenekli çocukların ebeveynleri, çok farklı sorunlar ile karşı karşıya kalabilmektedirler. İçinde buldukları toplumun bireyleri, okul sistemi kaynaklı baskılar, çocukları için ikilemler yarattığı gibi bu ikilemlerden aile işlevselliği ve yapısı da etkilenebilmektedir (Fornia & Frame, 2001).

Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin çocuklarına karşı olan tutum ve davranışları incelendiğinde, çocuklarının kişilik özelliklerini bütün olarak değerlendiremediği durumlarına sıkça rastlanmaktadır (Taşcılar & Kanlı 2014). Çocuklarını sadece yetenekli oldukları alanlardaki özellik ile değerlendirdikleri görülmektedir. Sahip oldukları bu yaklaşımlar çocuklar için büyük ve tehlikeli yanlıgılar oluşturabilmektedir (Kurtulmuş, 2010).

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların ebeveynlerine ile ilgilenen ve onlara rehberlik eden kurumların yetersizliğinden dolayı; üstün yetenekli çocuklarını yetiştirme süreçlerinde ebeveynlerin, karşı karşıya kaldıkları güç durumlarla baş etme konusunda zorluk yaşıyor oldukları bilinmektedir (Yürük, 2018)

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara sahip ebeveynler ile ilgili ülkemizde yapılmış olan çalışmalar, bu ebeveynlerin sağlıklı ve normal çocukları olan ebeveynlere göre daha depresif ve kaygılı olduklarını, ileriki dönemlerde çocuklarının karşı karşıya kalacakları zorlukların sebep olacağı endişeye sahip olduklarını gözler önüne sermektedir. (Sarıkaya,

2011). Bu sorunların çözümüne yönelik geliştirilen grup rehberliği programlarının fayda sağladığı bilinmektedir.

Alan yazın incelemelerinde, normal zekâ seviyesine sahip bireyler için mükemmeliyetçilik ve stres algıları üzerine yapılan çalışmalara sıklıkla denk gelinmektedir (Akça, 2020). Normal seviyenin üstünde zekâ seviyesine sahip olan ve eğitimde çeşitli kademelerde eğitim alan kişilerin mükemmeliyetçilikleri ve stres düzeylerinin ayrı şekilde incelenmiş olduğu görülse de ebeveynlerinin mükemmeliyetçi tutumları ile stres ve psikopatoloji düzeylerine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır.

Ve yine literatür incelemelerinde; anne ve babaların, bazı sorumluluklarından ve mükemmeliyetçiliklerinden dolayı ortaya çıkan stresine dayalı fazla sayıda araştırma olmadığı görülmektedir (Walker, 2000).

Bu çalışmada, üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin, mükemmeliyetçi tutumları ile birlikte stres ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda; bu ebeveynler için daha fazla çalışma yapılmasında katkı sağlamış olmak ve ebeveynlere sağlanması gereken olanaklara dikkat çekebilmek hedeflenmiştir. Bu çalışma konusu dikkate alınarak, bu inceleme için aşağıdaki hipotezler ileri sürülmüştür.

H1: Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn stres algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H2: Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H3: Ebeveyn stres algısının ebeveyn psikopatoloji düzeyi ile ilişkisinde, ebeveyn mükemmeliyetçiliği aracılık etkisine sahiptir.

Bu çalışmada sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar aşağıda sıralanmıştır:

1. Araştırmalar, Adana BİLSEM'e kayıtlı çocukların ebeveynleri ile sınırlıdır.
2. Bulgular Google anket formu aracılığı ile toplanmıştır
3. Elde edilecek bulgular, bu çalışmanın örneklem grubuyla sınırlı kalmıştır.
4. Araştırmadan elde edilecek bulgular, APS Mükemmeliyetçilik ölçeği, Anne Baba Stres ölçeği ve SCL-90 ölçeği ölçüt özellikleri ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın sonuçlarının güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlayabiliyor olmak için varsayımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan ebeveynlerin anketi içten ve doğru cevapladığı varsayılmıştır.
2. Veri toplama araçlarının doğru ölçümler yaptığı varsayılmıştır.
3. Araştırmada örneklemin evreni yansıttığı varsayılmıştır.

Bu araştırmada sıkça kullanılacak olan zeka, üstün yetenekli birey, tanılama/etiketleme, aile yaşam kalitesi, mükemmeliyetçilik, stres ve psikopatoloji kavramları kısaca aşağıda tanımlanmıştır.

Zekâ: İşlevsellik çerçevesinde problem çözme, neden sonuç bağıni oluşturma ve öğrenme ile uyumlu davranışlardan olan günlük hayatta pratik ve sosyal becerilere sahip olmayı kapsayan zihinsel beceri düzeyidir. Öğrenebilme, öğrenilmiş olandan fayda sağlayabilme, yeni durumlara uyum sağlayarak farklı çözüm yolları üretebilme yetisidir (Yörükoğlu, 1998).

Üstün Yetenekli Birey: Yetenekleri açısından, akranları ile kıyaslandığında onlardan daha yüksek performans gösteren; yeteneklerini geliştirme aşamasında, normal seviyedeki eğitim programlarının yetersiz gelebildiği, ilgileri ve yetenekleri kapsamında farklı programlara ihtiyaç duyabilen kişilerdir (Ataman, 2004).

Tanılama/Etiketleme: Bireyin, yetenek sınavları veya standart testler sonucunda alan uzmanları tarafından tespit edilip, kayda alınması durumudur.

Aile Yaşam Kalitesi: İhtiyaçlarının karşılanabilmesi, ailenin bir arada olabilmekten memnun oldukları ve kendileri için önemli olan şeyleri başarma fırsatını elde etmiş durumda olmalarıdır (Park vd., 2003).

Mükemmeliyetçilik: Kişinin kendisini çok zorlayıcı standartlar belirleyerek, bunların hayatlarında sorunlara yol açacağına farkındalığına rağmen belirlemiş olduğu standartlara ulaşabilmek adına amansızca çabalamasıdır (Davis, 2014).

Stres: Kişinin ruhsal ve bedensel durumunun tehdit ediliyor olması ve sınırlarının zorlanması sonucuyla oluşan (Atkinson vd., 1996), “uyum gösterme ve zorlanma süreçleri içinde duygusal, davranışsal ve karmaşık tepkiler ve bu tepkilerin fizyolojik bağlantılarıdır (Baltaş, 2000).

Üstün Yetenekli Çocuklar ve Özellikleri

Tarihler boyunca bugünümüzü dünden daha farklı kılan ve değişim yaratan kişiler olmuştur. Bu kişiler toplumdaki üstün yetenek gücüne sahip olanlar olarak

adlandırılmışlardır (Baykoç, 2014). Ve bu adlandırma yapılırken toplum bireyleri, anneler, babalar, öğretmenler olarak hepimizin aklında birçok soru oluşmuştur.

Üstün yetenekli kimdir? Normal bireylerden farklı mıdırlar? Farklı ise, bu farklılıkları nelerdir? Üstün yetenekli olduklarını nasıl anlayabiliriz? Farklılıkları hangi alanlardadır? Kendilerini gerçekleştirebilmek için özel bir eğitime ihtiyaç duyarlar mı? Üstün olduğu fark edilmemiş, zorlandığı beceriler yüzünden dışarıya itilmişler var mıdır (Çağlar, 1972).

Bu sorular uzun yıllardır düşünürlerin ve devlet adamlarının cevap aradığı sorular olmuş; gelişmiş toplumlarda yapılan bilimsel araştırmalar sonucu bazı cevaplar bulunabilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda denilebilir ki; üstün yetenekli kişiler farklı türden insanlar değil, becerilerin dağılım şekli, yoğunluğu ve sahip oldukları yaşanmışlıkları açısından farklı olan insanlardır (Akarsu, 2004).

Tüm insanların başarı yolundaki ilk adımı, uğraştığı şeyin bütün özelliklerini tanımasından geçer. Anlamlandırılması en zor, en karmaşık yapıya sahip olan insan ile uğraşan annenin, babanın ve hatta öğretmenin var olan üstün yeteneği geliştirebilmesi için öncelikle üstün yeteneğe sahip kişiye dair tüm özellikleri bilip, ona gereken ortamı hazırlaması gerekir (Çağlar, 1972).

İnsanlar kendi özelliklerinin bilindiği ve bu özelliklerine göre muamele görüp, kendilerine uygun şekilde yetiştirildiklerinde; mutlu, sağlıklı ve faydalı bireyler olarak gelişebileceklerdir (Akarsu, 2004).

Tüm toplumlarda o toplumu geliştirecek, sosyal, bilim, iktisat, siyasi ve güzel sanatlar alanında farklılaştırıp, yenilik yaratabilecek farklı insanlar vardır. Bu kişiler, kendilerini bilmeleri ve gerçekleştirebilmeleri için; yönelimlerine, gelişimlerine ve yapılarına uygun ortamlara gereksinim duyarlar (Baykoç, 2014). Bunun yanında etiketlenmedikleri, yapılarına saygı duyulan bir ortama ihtiyaç duyarlar. İhtiyaçları sağlandığı ve benlik gelişimlerini sağlıklı tamamladıklarında potansiyellerini açığa çıkarabilecek, farklılık yaratabilecek, buldukları toplumda yönlendirici ve değiştirici güç halini alabileceklerdir (Çağlar, 2004).

Üstün yetenekli çocuklar, normal potansiyele sahip çocuklardan farklıdır. Bedenleri, zihinleri, sosyal durumları, kişilikleri ve mesleki yönleri daha farklı, daha komplike düzeydedir (Ataman, 2004).

Bu konuda yapılan araştırmalar çerçevesinde çeşitli testler, hassas metotlar ve ölçekler kullanılmıştır. Bu araştırmalardan elde edilmiş olan bulgular doğrultusunda

üstün yetenekli çocukların belirgin olan özelliklerini dört ana başlık olan bedensel, zihinsel, sosyal ve kişilik özelliği başlıkları altında toparlayabiliriz.

Üstün Yetenekli Çocukların Bedensel Özellikleri

- Normal seviyedeki çocuklara göre daha ağır, daha uzun doğarlar.
- Akranlarından daha iri ve kuvvetli olurlar.
- Gelişmiş bellekleri vardır. Normal ve akran çocuklara nazaran daha erken konuşabilip, daha erken yürüyebilirler.
- Organ sağlıkları akranlarına nazaran daha iyidir.
- Bedensel özür bu çocuklarda az rastlanır bir şeydir. Genelde göz bozukluğu yaşarlar.

Bu özellikler üstün yetenekli olmanın belirleyici özelliği olarak kabul edilmemelidir. Diğer özelliklerin yanında destekleyici özellikler olarak görülmesi daha doğru olacaktır (Çağlar, 1972; Akarsu, 2004; Ataman, 2004).

Üstün Yetenekli Çocukların Zihinsel Özellikleri

- Alışılmışın dışında bir zihin enerjisine sahiptirler. Zihinleri daima aktif olmayı ister.
- İyi bir hafıza düzeyleri vardır.
- Öğrenme ve başarılı olma arzuları çok yüksektir. Her zaman bilgiye açıkları vardır. Ciddi bir hayal gücüne ve yaratıcı problem çözme yetenekleri vardır.
- Erken konuşabilirler. Kelimeleri düzgün ifade etmeye özen gösterip, yerinde kullanırlar. Zengin kelime dağarcığının yanında konuşmaları gayet akıcıdır.
- Tenkit edebilme becerileri çok erken yaşta başlar. Kritik yaparak değerlendirme yaparlar.
- Bitmek bilmeyen öğrenme arzularını tatmin edebilmek için farklı aktivitelere ihtiyaç duyarlar.
- Farklı tasarımlar oluşturabilir, orijinal fikirler üretebilirler.
- Her şeyi mükemmel yapmaktan ayrı bir doyum yaşarlar.
- Sezgilerini en iyi şekilde kullanma özelliğine sahiptirler.
- Çok geniş bir alana konsantre olabilirler.

- Karmaşık fikirlere ve tepkilere sahiptirler. Kategorik düşünüp, nitelikli düşünceler üretebilirler.
- Birbirleri ile ilgili görünmeyen şeyler arasında ilişki kurabilirler.
- Kendilerini açık ve bağımsız şekilde ifade edebilirler.

Uygun ortamı bulabilmiş, gerekli olanaklar sağlanmış üstün yetenekli çocuklar bu özellikleri gösterirler. Uygun olmayan ortamlar potansiyellerinin çıkmasını engeller (Akarsu, 2004; Ataman, 2004; Baykoç, 2014; Eriş, 2017).

Üstün Yetenekli Çocukların Sosyal Özellikleri

- Espri anlayışları geniştir. Yapılan şakaları anlama kapasiteleri erken yaşta gelişir.
- Başkalarının yaşamlarına ve dünyaya karşı aşırı duyarlıdırlar. Kişilikleri çok gerçek yönüyle algırlar.
- Kendilerinde yaşça büyüklerle ve kendi potansiyelindeki çocuklarla arkadaşlık kurmayı seçebilirler.
- Buldukları ortamda popülerlerdirler. Çevresindekiler tarafından sevilirler.
- Toplum kuralları onlar için önemlidir. Bunları emniyet olarak görürler.
- Buldukları ortamdaki sosyal değerleri çabuk anlayıp ona göre kolayca şekillenebilirler.
- Katılıkları ve fevriyetleri çok az görülür.
- Birçok sosyal problem yaşarken, bir yandan bunlara çözüm üretirler.
- Sıklıkla otoriteye başvurmazlar.

Bu özellikler kalıtsal değildir. Buldukları ortamdaki sosyal olanaklar, etkileşimleri ve kendi sosyal uyumları ile kazanılabilecek özelliklerdir (Ataman, 2004; Çağlar, 2004).

Üstün Yetenekli Çocukların Kişilik Özellikleri

- Gelişmiş ahlaki değerleri vardır. Haksızlığa katlanamazlar.
- Bağımsızdırlar. Kendilerinden emin bir yapıları vardır.
- Kendi hatalarını görüp, düzeltebilirler.
- Çok çabuk dost edinebilirler.
- Güven ve sadakat onlar için önemlidir.

- Tekdüzelikten sıkılırlar.
- Sorumluluk almayı çok sever, bu sorumluluğu mükemmel şekilde gerçekleştirmek isterler.
- Yapıcı, yol gösterici olma yapıları vardır. Başkaları üzerinde hakimiyetleri olsun isterler. Lider olmak isterler ve olurlar.
- Yardımı çok sever, gururu sevmezler.
- Başarılı olmak istedikleri alanda yüksek başarı düzeyi için gerekli zaman ve çabayı harcamaya hep isteklidirler. Çok çalışkandırlar. Sürekli azimlidirler.
- Sakin, karalı bir hayatları vardır.
- Başkalarının isteklerine ve fikirlerine saygılıdırlar. Kolay kabul görürler.
- Farklı, yeni şeyler öğrenmeyi sever, sürekli öğrenmek isterler.

Kişiliğin, bütün özelliklerin birleşiminden meydana geldiğini düşündüğümüzde; kişilik özelliklerinin, sosyal ve zihinsel özelliklerin yansıması olarak görebilmekteyiz. Tüm üstün yetenekli çocukları bu özelliklere sahip ilan etmek, kişilik bozukluklarından uzak olduklarını söylemek yanlış olacaktır (Çağlar, 1972; Ataman, 2004; Levent, 2011).

Sağlıklı kişilik özellikleri geliştirebilmek için, sağlıklı özelliklere sahip yetişkin ve çocuklar ile etkileşim halinde olacakları ortamların sağlanması gereklidir. Başarıları için çalışmanın gerekliliği, üstün potansiyelli çocuklar için de geçerlidir (Eriş, 2017).

Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynleri

Çocuk için aile, hayatının şekillenmesi sürecinde ilk ve en önemli kurumdur. İhtiyaçları ve kendilerine özgü karakteristik özellikleri ile yaşıtlarından farklı olan özel yetenekli çocuklar da hayatla ilk bağlarını aileleri aracılığı ile kurarlar. Neyi benimseyip neyi benimsemeyeceklerinin, neyi doğru kabul edip neyi yanlış bulacaklarının yani nasıl bir yetişkin olacaklarının, kararını belirleyecek ilk temeller aile ortamlarında atılır (Taşçılar, 2018).

Aile değerleri, gelenekleri ve beklentileri, çocukların yetenek ve kişiliklerinin gelişiminde ve yaratıcı üretkenliklerinde baskın bir etkiye sahiptir. Çocuklarla destek vererek bağ kurmalarını sağlayan ve aynı zamanda onlara "duygusal alan" yaratan ve zorlukları deneyimlemelerine, onlarla başa çıkmalarına izin veren ebeveynlik stilleri, yetenekli çocukların en iyi uyumu yakalamalarını sağlar (Yazdani & Daryei, 2016).

Çocuğun, gelişim sürecinde kendini tanımasına etki eden faktörler arasında ebeveynlerin tarzı ve çocuğun bunu nasıl algıladığı yer alır. Ebeveynlik, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda sahip oldukları tutum olarak tanımlanır ve üç boyut içerir. Bu üç boyut; yetkinlik, özerklik desteği ve sıcaklık boyutlarıdır. Yetkinlik, ebeveynlerin çocuğun yaşamına ne ölçüde ilgi duyup bilgili olduğu ve ne ölçüde aktif olarak katıldığı olarak tanımlanır (Taşçılar, 2018).

Özerklik desteği, ebeveynlerin çocuklarının bakış açısına değer verme derecesi olarak tanımlanır. Yani çocuklarının kendi seçimlerini yapıp, bunları ne zaman başlatabileceğine dair karar vermeye teşvik etmeyi ifade eder. Sıcaklık, ebeveynlerin çocuklarına karşı duyarlı ve duyarlı olma derecesi olarak tanımlanır. Bu üç özelliğe sahip ebeveynlik yapmak, çocuğun temel psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak ve içsel motivasyonu kolaylaştırmak adına büyük önem taşır. Çocukların öz düzenleme, öz yeterlilik ve duygusal yetkinlik yeteneklerinin gelişiminde de büyük etkenlerden biridir (Asghari & Besharat vd., 2011).

Çocukların doğuştan gelen meraklarına, öğrenme ve araştırma isteklerini belirttikleri, cevap arayıp buldukları ilk eğitimsel ortamları aileleridir. Bu sebeple ebeveynler çocuklarının eğitim yaşantıları süresince en önemli ve en etkili eğitimciler olarak bilinmektedirler (Yıldız, 2017). Bu ebeveynlerin, çocuklarının iyi ve nitelikli bir gelişim süreci yaşayabilmeleri üzerine katkıları çok büyüktür. Üstün yetenekli olan çocuklarının sosyal becerilerindeki ve akademik düzeyde becerilerindeki farkları, ebeveynlerin gözlemleyip değerlendiriyor olması son derece önemlidir (Özbay, 2013).

Üstün yetenekli çocuklara sahip ailelerinin özelliklerine bakıldığında; ailelerin duygusal yönde açık, birbirleri ile uyumlu olan, destekleyici ve esnek olup çocuklarını karar alma dönemine dahil etme fikrine sıcak bakan, bağımsızlığa teşvik eden ve iletişimde öncelikli tercihleri konuşma yolu ile iletişim olan aileler olduğu görülmektedir (Öztabak, 2018).

Üstün yetenekli çocukların aileleri diğer ailelerden ayıran en önemli farklılıkları, benimsemiş oldukları bir kısım değerlere güçlü bir şekilde bağlı olmalarıdır. Kazanmak, tutarlı olmak ve başarılı olmak gibi kavramlara daha fazla önem verdikleri dikkat çekmektedir. Bunların yanında bu ailelerin yüksek standartlar belirlemeye yatkın oldukları ve yapıları itibarı ile mükemmeliyetçi bir tutuma sahip oldukları da görülmüştür (Öztabak, 2018).

Üstün yetenekli çocuklar diğer tüm çocuklardan daha fazla zorluk yaşayabilmektedirler. Bu zorluklar eş zamanlı olmayan gelişim, sosyal eksiklikler, güçlü

iç dürtü, duygusal kırılabilirlik, artan duyarlılık ve başkalarının beklentilerine ilişkin algılarından kaynaklanan zorluklar şeklinde sıralanabilir (Ramzia vd., 2011).

Bir dizi faktör sebebiyle üstün yetenekli çocuklarda bireysel, davranışsal veya duygusal problemler geliştirme riski daha yüksektir (Morawska, & Sanders, 2009). Bu sebeple ebeveynler de bazı farklı zorluklar ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Ebeveynlerde görülen stres unsurları arasında olağan dışı beklentiler, çocukları ve ebeveynleri arasında gerçekleşen güç savaşları, ailenin üstün yeteneği hiç anlayamaması veya farklı anlaması, akademik başarısızlık ile ilgili yaşanan sıkıntılar yer edinmektedir (Öztabak, 2018).

Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin stres kaynaklarına ek olarak; üstün yetenekli çocuklarda sıkça rastlanan eş zamanlı olmayan (asenkronize) gelişimin getirdiği çokça sıkıntılar mevcuttur (Taşçılar, 2018).

Bunlar; ebeveynin yetersizlik duygusu, okul ve çevre tarafından “üstün” olarak nitelendirilmiş bir çocuğun ebeveyni olma duygusu, çocuğa bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi süresi boyunca denge sağlamasında yardımcı olma durumu ve eğitim gördüğü kurumun çocuğun ihtiyaçlarına cevap veremediği durumda sergileyecekleri duruş itibarı ile yaşayacağı endişeler şeklinde sıralanabilir (Moon & Hall, 1998).

Mükemmeliyetçilik

Mükemmeliyetçiliğin Tanımı

Mükemmeliyetçilik, kusursuzluk için çabalamakla karakterize edilen bir kişilik eğilimi olup, performans için aşırı yüksek standartlar belirleyerek, buna eşlik eden kritik eğilimleri içeren değerlendirmelerdir (Stoeber, 2012).

Mükemmeliyetçilik için, bireyin bulunduğu durumdan daha üst bir seviyeye erişebilmek amacı ile yüksek hedefler belirleyip, bu hedefleri çabalamanın ötesinde, obsesif duygularla hayata geçirme eğilimi şeklinde bir tanımlama da yapılmıştır (Burns, vd., 1980).

Mükemmeliyetçilik gerçeklikten uzak ve çok yüksek seviyede hedeflere ulaşabilmek amacıyla kişinin kendisini kritik eleştirel bir yaklaşımla sorgulayarak kaybetme duygusunu yaşatan tutum eğiliminde olması olarak da tanımlanmıştır (Frost vd. 1990)

Mükemmeliyetçilik, mental bozukluk teşhisi için ana tanı kriteridir ve çok çeşitli psikopatolojilerde önemli bir rol oynadığı varsayılmıştır (Frost vd., 1990).

Mükemmeliyetçilik Yapısının Kuramsal Çerçeve Ele Alınması

Psikoanalitik yaklaşım mükemmeliyetçilik ile ilgili yapılmış olan çalışmaların temelini oluşturmuş kuramların başında gelmektedir. Psikoanalitik yaklaşımın temsilcisi olan Freud mükemmeliyetçi çabayı; psikoseksüel kişilik gelişim sürecinde anal döneme ilişkin saplanma ile ortaya çıkan nevrozun bir belirtisi olarak açıklamıştır (LaSota, 2005).

Freud'a göre mükemmeliyetçilik, kişinin hata yapmama çabası ve sarf edilen bu çabanın sebebinin de "süper ego" ile ilişkili olmasıdır. Kişinin, kusursuz olma ve kusursuz görünme arzusu çocukluğuna dayanmaktadır. Ebeveynlerinin çocuğa "ödül ve ceza" kavramını benimsetmesi ile devam eden bir durum olduğunu savunmuştur (Gençtan, 2002).

Süper ego davranış standartlarının toplumsal normlar ile kabul edilmesinde etkin rol oynamaktadır. Süper egonun vicdan, ego-ideal olarak iki bölümü vardır. Vicdan ve ego-ideal, toplum tarafından uygun bulunmayan idden kaynaklanan dürtüleri bastırma suretiyle kişiyi kusursuz, mükemmeliyetçi tutum içinde olmaya zorunlu kılmaktadır (İnanç & Yerlikaya, 2014).

Ebeveynlerin yanlış diye nitelendirip ceza uyguladığı davranışlar vicdan olup, ebeveynlerin takdir edip onayladığı davranışlar ise ego-idealdir. Onaylanan kişinin öz saygısı yükselmekte bununla birlikte mükemmellik seviyesine ulaşmaya başlamadığını hissetmektedir. Ama kişi belirlemiş olduğu standartlarına ulaştıkça ego-ideal daha da yüksek standartlar belirleyip, kişinin doyumuna ulaşmasını zora sokacaktır. Süper ego, egoyu gerçekçi hedeflerden çok mükemmel gerçeklikten uzak hedeflere yönlendirmektedir (İnanç & Yerlikaya, 2014).

"Davranışçılık Kuramı" da mükemmeliyetçilik ile ilintili olan kuramlardandır. Bu kuramı benimseyen Skinner, davranışa yön verme ve sürekliliğini sağlamada çevrenin de etkisinin olduğunu savunmaktadır. Skinner, mükemmeliyetçilik tutumunu dışarıdan verilecek takviyeler yani pekiştiren unsurlar ile ilişkilendirmektedir.

Ödül niteliğinin olan pekiştiren unsurlar istenen davranış biçimlerini örüntüsünü oluştururken ceza niteliğinde olanlar desteklenmeyen davranışlarda azaltma sağlamaktadır. Kişi, kusursuz olarak görülen ve pekiştirilmiş bir davranış sergilediği zaman bu davranışı bir kez daha sergilemektedir. Ceza kavramından uzaklaşarak mükemmeliyetçiliğe yakınlaşmaktadır (Borynack, 2003). Takdir edilme, ödüllendirilme ve başarı duygusunu tatma gibi olumlu pekiştireçlerin etkisi ile sağlıklı mükemmeliyetçilik oluşurken; yetersizlik hissi, başarısızlık ve cezadan uzaklaşma isteği sonucunda sağlıksız mükemmeliyetçilik oluşumu gerçekleşmektedir.

Uyumlu mükemmeliyetçi kişiler davranışlarını özgür iradeleri ile sergilerken uyumsuz mükemmeliyetçi kişiler hata yapmamanın zorunluluğu sonucu aynı davranışlarda bulunabilmektedirler (Terry & Short, 1995). Uyumsuz mükemmeliyetçi olarak adlandırılan kişiler alay konusu olma, utanç duyma, eleştiriye maruz kalma ve küçük düşme gibi arzu edilmeyen durumlardan kaçınmak amacıyla gerçekçilikten uzak hedefler belirlemektedirler. Bunun sonucunda da kaçınma, depresyon, kaygı ve yetersizlik duygusu yaşamaktadırlar. Tüm bu yaşanan sorunların sebebi olarak da kendilerini görüp problemleri çözmeye çalışmak yerine problemlerden kaçma davranışı içine girebilmektedirler.

Kategorik düşünme, güvensizlik ve tahammülsüzlük sıkça yöneldikleri sorunla başa çıkabilme yöntemleri olmaktadır. Sağlıklı mükemmeliyetçi olan kişiler ise doğru problem çözme tekniğine sahip olmaları ve sorun çözme kabiliyetlerini kullanıyor olmalarından dolayı stres ve kaygı gibi olumsuz duyguları minimum seviyede yaşamaktadırlar (Fedewa, 2005).

Aaron Beck bilişsel davranışçı psikolojinin kurucusu olarak bilinmektedir. Beck mükemmeliyetçiliği biliş boyutunda incelemiştir. Beck (1976)'e göre mükemmeliyetçiliğin temelinde bilişsel çarpıtmalar barındırdığını savunmuştur. Bahsedilen bilişsel çarpıtmalar iki uç düşünce etkisindedir. Kişiler çok iyi performans ve çok kötü performans arasında sürekli bir zıtlık ayrımı yaşıyor olup sonuçları da bunlara göre değerlendirmektedir.

Bunlardan farklı olarak gelişebilen yanlış ara inançlar da bulunabilmektedir. Bu ara inançların en önemlileri 'en iyisini yapmalıyım' ve 'başarılı olmalıyım' şeklindeki inançlardır. Bu ara inançlar ve bilişsel çarpıtmalar sistematik olarak kendini besleyerek zincirleme olarak gelişimini sürdürür. Beck (1976) mükemmeliyetçi kişiliğe sahip olan bireylerin temel anlamda başarısızlıktan korkma gibi bir yargıya sahip olduklarını ve bu yargıdan uzaklaşmak için ise bilişsel yapılar ve mükemmeliyetçi kişilik özellikleri geliştirdiklerini düşünmüştür.

Karen Horney (1995) mükemmeliyetçi olan kişilerin kendilerine içsel yönden verdikleri abartılı komutlar sebebiyle zarar verici etkilerin gerçekleşebileceği durumu dile getirmektedir. Horney'e göre mükemmeliyetçiler kendi idealleri gereğince oluşturmuş oldukları eşsiz imajlarına göre özel komutlar sunup, bu komutlara göre davranış sergilemektedirler. Dolayısıyla, mükemmeliyetçi kişiler her durumda, tüm alanlarda üstün performans sergilemiş olduklarını gösterecek her şeyi biliyor olmalıdırlar.

Horney (1995) göre bu tarzdaki kişilerin sıra dışı özelliklere sahip olduklarına ve bu özelliklerin tümünü kullanabiliyor olduklarına inanmaktadırlar. Yine bu kişiler herhangi bir başarısızlık durumun söz konusu olduğunda bu durumu yokmuş gibi kabul edip kendini beğenmiş bir duruş ile gerçekleştirmiş olduğu şeylerin büyük bir başarı olduğuna inanıp, bunları sergilemeye çalışabilmektedir. Çok fazla içsel konuşmaya sahip olan mükemmeliyetçi kişiler sevgiyi ters bir güç gibi görebilmektedirler.

Bunun yansıra imkânsız olana ulaşmaya odaklanıp gerçekleştiremediklerinde ise büyük bir suçluluk hissedip kendinden nefret etme duygusu yaşayabilmektedirler. Tüm bunların sonucunda Horney (1995)'in mükemmeliyetçi kişilerde; kişilerarası ilişkilerde rahatsızlık, zorlanma hissi, kendinden nefret etme ve kendiliğindenlik duygularının bozulması olmak üzere dört önemli sıkıntıya dikkat çektiği görülmektedir.

Mükemmeliyetçiliğin Gelişimi

Mükemmeliyetçiliğin gelişim sürecinde birçok faktörün etkili olduğu bilinmekte ve bu faktörlerde öncelikli sırayı aile almaktadır. Aile faktörünün etkileri de farklı başlıklarda incelenmiştir. Başta ailedeki mükemmeliyetçi özellikler incelenmiş bunlara dikkat çekilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarından olağandışı beklentiler içerisinde her şeyin en iyisini yapıp bununla birlikte en başarılı olmalarını istemeleri ve bu konuda direktme tavrı içine girmeleri, çocuğun kendisinde de mükemmeliyetçi özelliklerin gelişmesine olanak sunmaktadır Akça (2020).

Diğer bir açıdan baskı veya zorlama olmadan da mükemmeliyetçi ebeveynlerin davranışları ve olağan tutumları çocuklar tarafından model olarak alınıp taklit yolu ile öğrenim gerçekleşebildiğinden çocuk için de mükemmeliyetçi kişilik yapısının oluşumuna zemin hazırlamaktadır (Frost ve Marten, 1990).

Hutchinson ve Yates (2008)'in anne tutumlarının mükemmeliyetçiliğe etkisinin incelendiği çalışmaya göre anneler çocukları için doğrudan ve kontrollü beklentilere, bunun yanında çabayı cesaretlendirme tutumlarına sahiptirler. Doğrudan beklentilerde, çocuğun bireysel özellikleri ve hazır olup olmadığı önemsizmeden oluşan beklenti ve idealler çocuklara yüklenir. Kontrollü beklentide ise çocuğun bireysel özellikleri önemsiz olarak oluşmuş olan beklenti ve idealleri çocuğa yüklenmesi söz konusudur. Ve bunlarla birlikte çabayı cesaretlendirerek mükemmeliyetçi özelliklerin pekiştirilmesi sağlanır ve beraberinde kazanım süreci hızlanacaktır.

Aile açısından bakıldığında diğer bir unsur da çocuğun olumlu şeyler gerçekleştirdiğinde pekiştirilmesi olumsuz şeyler gerçekleştirdiğinde ise

cezalandırılması tutumudur Mendi (2015). Çocuk bundan hareketle ebeveynlerinden sevgi ve takdir görebilmek için iyi şeyler yapması gerektiği düşüncesini benimseyecek daha ileri gidilirse ebeveynlerinden daha çok sevgi ve ilgi görebilmek adına her şeyin en iyisini yapması gerektiği şeklinde bilişler geliştirebilecektir.

Bu çerçevede kurulan yanlış iletişim çocuğun mükemmeliyetçi özellikler edinmesine ve sevgi-saygı görmek için sürekli olarak en iyi olabilmenin peşinde sürüklenmesine neden olacaktır (Hamachek, 1978).

Kardeş sayısı ve doğum sırası etkenleri de mükemmeliyetçiliğin gelişiminde rol sahibidir. Aile içerisinde en büyük olan çocuk ebeveynleri ile daha fazla vakit geçirebilmekte ve aile için ideallerini gerçekleştirmelerinde baş model olarak benimsenmektedir. Aileden hissedilen baskıyla birlikte kardeşler için iyi bir model olma çabası da eklenince kişi mükemmeliyetçi tutuma yönelebilmektedir.

Diğer taraftan da tek çocuk sahibi olmak da ailenin beklentileri için tek bir seçeneğin olması sebebiyle tüm baskıları kişinin göğüslemesine neden olmakta ve istenilen ve sevilen çocuk olabilmek adına mükemmeliyetçi özellikler gelişmektedir (Kağan, 2006).

Mükemmeliyetçiliğin gelişmesinde önem taşıyan bir diğer faktör de çocuğun gelişim seviyesidir. Alan dizin çalışmaları incelendiğinde üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi özellikler geliştirmeye yatkın olduğu görülmektedir. Silverman (2007) özel yetenekli çocuklarda karşılaşılan mükemmeliyetçiliği şu bilgilerle açıklamıştır:

- Mükemmeliyetçilik soyut bir kavram olması sebebiyle, anlaşılabilmesi için ileri düzeyde soyut düşünme becerisine sahip olmak gereklidir. Üstün yetenekli çocuklarda soyut düşünme becerisi akranlarına göre daha fazladır.
- Mükemmeliyetçilik yüksek standartlar ve özellikler içermektedir. Üstün yetenekli çocuklar akranlarına nazaran daha yüksek standartlara ve özelliklere sahiptirler.
- Üstün yetenekli çocuklar çoğunlukla gelecek planlarını içeren eylem ve davranışlara sergiledikleri için mükemmeliyetçiliğin gelecek zamanlı düşünme yapısı ile uyum gösterirler.
- Üstün yetenekli çocuklar kendilerini zorlayıcı ve rekabetçi çalışmaları tercih etmektedir. Bu özellik hedeflenen davranışa ilişkin çok fazla çaba isteyen mükemmeliyetçilik özelliği ile örtüşmektedir.

Aile unsurunun yanı sıra günlük ve sosyal hayatta karşılaşılan öğrenme ve pekiştirme davranışlarının da mükemmeliyetçilik yapısının gelişiminde önemli yeri vardır. Eğitim

hayatında ve arkadaş çevresinde başarılı olduğu yönler pekiştirilirken çocuk başarılı olmanın bir gereklilik olduğunu algılayıp bu yönde çarpık bir biliş de geliştirebilmektedir. Bu nedenle arkadaş çevresinde popüler olmak ve eğitim hayatında sürekli saygı görüp prestij sahibi olmak için her şeyin en iyisini yapmasının bir gereklilik olduğu yönünde geliştirdiği inançlar mükemmeliyetçi özellikler edinmesi için zemin hazırlamaktadır (Egan vd., 2014).

Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik

Uyumlu Mükemmeliyetçilik

Uyumlu mükemmeliyetçilikte abartısız ve gerçeklikten uzak olmayan hedef ve standartlar konulmakla birlikte amaçlar ulaşılabilir düzeydedir. Uyumlu mükemmeliyetçilikte kişi yine kuvvetli ve güçlü bir profile sahiptir fakat bu özellikler belirli sınırlar içerisinde kendini göstermektedir. Kişi içinde bulunduğu ortamın sınırlarını ve kendi sınırlarını kabul edip bu sınırlar dahilinde performansını sergilemeye gayret etmektedir. Bu kişiler yaşanan olumsuzluklar veya başarısızlıklar karşısında ağır duygusal sorunlar yaşamazlar. Aksine bu durumu kendileri için bir motivasyon kaynağı olarak algırlarlar. Uyumlu mükemmeliyetçilikte sergilenen başarı sonrası takdir edilmek ve bunun sonucunda tatmin olmak önemlidir. Bu kişiler hedeflerine ulaştıktan sonra onu küçümsemezler. Böylece performanslarında ve özsaygılarında artış gözlemlenir (Azizoğlu, 2020).

Uyumsuz Mükemmeliyetçilik

Uyumsuz mükemmeliyetçilikte aşırı yüksek, abartılı ve gerçeklikten uzak hedefler ve onlara ulaşabilmek adına aşırı bir uğraş vardır. Bu tür kişilerin başarı ihtimalleri az olduğu için başarısızlık ihtimali çok yüksek, özsaygı seviyeleri de düşük olacaktır. Bu kişilerin başarısızlık ihtimaline karşı aşırı bilişsel uğraş halinde olmaları, bilişsel karmaşaya, kafa karışıklığına ve en sonunda kaygıya neden olmaktadır. Uyumsuz mükemmeliyetçiliğe sahip kişiler için hedefledikleri duruma ulaşmak çok önemlidir ve hedefe ulaştıktan sonra hedef davranışları küçük görme eğilimine sahiptirler. Bu tür mükemmeliyetçilikte hataların üzerine aşırı şekilde yoğunlaşmaktadır (Kağan, 2006).

Mükemmeliyetçilik ile ilgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Taşçılar, Özyaprak, Gücyeter, Kanlı, Erdoğan (2014)'ın yapmış oldukları çalışmada; Mükemmeliyetçiliğin sadece olumsuz sonuçlar doğurabilen bir olgu olmadığından bahsedilmiştir. Bu yüzden, üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilikle ilgili farkındalıklarını arttıracak duyuşsal ve bilişsel amaçların eğitim programlarına dahil olmasının gerekliliği savunulmuştur.

Ve bundan hareketle bu çocukların mükemmeliyetçiliklerinde en büyük etkiye sahip olan annelerin bilinçlendirilmesi ve farkındalık düzeylerinin artırılması adına seminerler düzenlenip okullardaki danışmanların psikolojik destek hizmeti verebiliyor olmasının önemli bir durum olduğunu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra sonraki dönemlerde yapılması planlanan araştırmaların öğretmenlerin ve ebeveynlerin mükemmeliyetçilik seviyelerinin belirlenip, bu durumun üstün yetenekli çocuklar üzerindeki etkilerini incelemenin yararlı olacağı ve katkı sağlayacağı düşüncesi savunulmuştur (Taşçılar vd., 2014).

Akça (2020)'nin yapmış olduğu araştırmada, mükemmeliyetçi ebeveynler, çocukları için belirlemiş oldukları yüksek standartlar karşılanmadığı zaman olumsuz duygular yaşayabilmektedirler. Bu yüksek standartlar sağlanamadığında kendilerine hatta buldukları çevrelere bunun sonuçlarını yansıtabilmektedirler.

Mükemmeliyetçi olan ebeveynlerin mükemmeliyetçi olmayan ebeveynlere nazaran çocuklarını üstün olarak benimseme, benimsetme tavırlarının daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Mükemmeliyetçi ebeveynler için çocuklarını etiketleme eğilimli olarak düşünüldüğünü dile getirmiştir. Ebeveynler kendilerinde eksik buldukları unsurları çocuklarında bulma inancını taşımaktadırlar. Bireylerin belirlemiş olduğu standartlar, kabul ettikleri değerler ve kendi fikirleri çerçevesinde korumacı bir tavır sergilemeleri, kendi düşüncelerinin diğer kişiler tarafından da desteklenmesi arzusunu beraberinde getirmektedir (Akça 2020).

Akça (2020)'ya göre üstün zekalı çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçi tutumlarının uyumlu mükemmeliyetçi özelliği taşıması amacıyla danışma seansları gerçekleştirilebilir. Uygulanabilir bir programı oluşturulup, daha sonrasında seminerler ve eğitimler gerçekleştirilebilir.

Mendi (2015)'nin yapmış olduğu araştırma ebeveynlerde koşullu anne-baba tutumu fazlaştıkça mükemmeliyetçiliğin de fazlaştığı, benlik saygısı ve öznel iyi oluşun ise azaldığı bulunmuştur.

Güngör (2009)'e göre mükemmeliyetçi özellik taşıyan ebeveyn ve öğretmenler kendi yapıları ve sergiliyor oldukları davranışları konusunda yüksek standartlara sahiptirler.

Çoğu zaman bu standartlara ulaşıyor olmaları çok zor olabilmektedir. Bu anlarda kişiler sorun yaşayabilmektedir. Ve bu durumu çocuklarına yansıtabilmektedirler. Ebeveynleri hatta öğretmenleri, çocuklar için büyük önem taşımaktadır. Onlar çocuklar için birer rol modelidir. Bazı zamanlar farkında olmadan bu durumları içselleştirebilirler. Erken dönemde çocuklar, ebeveyn ve öğretmenlerinin nelere değer verdiklerini ve neleri önemsiyor olduklarının farkına varmaya başlarlar.

Bu dönemde önemli olan ebeveynleri tarafından veya öğretmenleri tarafından belirlenmiş hedeflerin beklentilerin çocuğa uygunluğudur. Bunlar çocuğun durumu ile örtüşüyor ise, çocuk onlardan öğrenmiş olduğu şeyleri rahatlıkla uygulayacaktır, fakat örtüşmüyor ise çocuk zorlanabilecek ve çocukta stres yaratabilecektir (Güngör, 2009).

Atayeter (2020)'in yapmış olduğu çalışmaya göre, ebeveynlerdeki mükemmeliyetçilik düzeyleri demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ebeveynlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri artış gösterdikçe çocuklarının sıcakkanlı, utangaç olması ve tepkisel olması gibi mizaç özellikleri de artmaktadır. Ebeveynlerin takıntılı düzeydeki mükemmel olma çabaları, gerçekleştirmiş olduklarını yetersiz görme, her zaman çok daha fazlası, daha iyisi için çaba gösterme davranışları vardır. Sahip oldukları bu davranış ve tutumları çocuklarından bekliyor olmaları birçok sonucu doğurabilmektedir.

Bu sonuçlar, çocukların abartılı tepkiler veriyor olmaları, utangaç tavırlar benimsemeleri, mükemmel olduğunu hissedemediği için öfke duyuyor olmaları gibi olumsuz duygular olabilmektedir. Ebeveynlerin mükemmeliyetçilikleri ile bilişsel esneklik seviyeleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda; ebeveynlerin mükemmeliyetçilikleri arttıkça bilişsel esneklik düzeylerinin azaldığı görülmüştür denilebilmektedir (Atayeter, 2020).

Taluy ve Maraş'ın 2021'de yapmış oldukları araştırmaya göre mükemmeliyetçilikteki en önemli etkenlerden biri aile beklentileri, ısrarcı aile istekleridir. Mükemmeliyetçi olan ebeveynler kendi çocuklarını onaylayarak motive etmek yerine onları daha iyisini başarmaları adına zorlayabilmektedirler. Mükemmeliyetçi ailelerin beklentilerinin yüksek olması sebebiyle, çocuklarının performanslarını onaylıyor olmakta ve onları ödüllendirmekte zorlandıkları görülmektedir.

Mükemmeliyetçilik ile ilgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Mükemmeliyetçilik ile ilgili yurtdışında yapılan birçok araştırmaların vardır. Özellikle mükemmeliyetçi kişilik yapısının ele alındığı ve mükemmeliyetçiliğin getirdiği psikolojik problemler ile ilişkisinin incelendiği çok sayıda çalışma vardır.

Wyatt ve Gilbert, 1998 yılında 113 üniversite öğrencisi ile bir araştırma gerçekleştirmiş, bu çalışmada mükemmeliyetçiliği sosyal değişkenleri ve psikopatolojik ölçümler ile ilişkilerini ele almıştır. Sonuçlar incelendiğinde sosyal düzene yönelik mükemmeliyetçiliğin boyun eğici davranış ve utanma ile ters yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlemlenirken, depresyon ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmada kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin sosyal karşılaştırma ile anlamlı fakat zayıf bir ilişkisi olduğu görülürken diğer sosyal değişkenlerle ilişkili olduğu görülmemiştir.

Gilman ve Ashby'nin 2003 yılında yapmış oldukları bir çalışmada 185 orta öğretim öğrencisine APS Mükemmeliyetçilik ölçeğini kullanmışlardır. Çocukların ifadelerini ölçmek için ise davranışsal değerlendirme ölçeğini kullanmışlardır. Araştırmada yüksek standartlar belirlemiş bunun yanında sınırlılıkları da kabul etmiş olan öğrenciler diğer öğrencilere göre kişilerarası değişimde çok daha yüksek puan almışlardır. Bununla birlikte öğrencilerin yüksek standartlara ulaşabilmekte kendilerini yeterli görmemeleri ile aile ilişkilerini algılama düzeyleri ve akademik başarıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ve bu öğrencilerin duygusal stresi daha fazla yaşadıkları görülmüştür.

Accordino ve arkadaşları (2000) bir grup lise öğrencisine APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni uygulamış, araştırmadan çıkan sonuçlar yüksek standartlar belirlemiş olan öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının daha yüksek çıktığı görülmüştür. Öğrencilerin depresyon puanlarında düşüş görülmüş, bu gerçekleşirken benlik saygısı puanlarının arttığı gözlemlenmiştir.

Rice ve diğerleri, 1998 yılında gerçekleştirmiş oldukları bir çalışmada APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni kullanmışlardır. Yapılan çalışmada mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı ve depresyon arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Yüksek benlik saygısının mükemmeliyetçilikten kaynaklı depresyon düzeyini azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı zamanda yüksek benlik saygısı mükemmeliyetçiliğin depresif etkilerinde azaltma etkisine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Grzegorek ve arkadaşları (2004)'nin APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğini kullanarak yapmış oldukları bir çalışmada olumsuz mükemmeliyetçiliğin öz-eleştirci depresyonla pozitif yönde güçlü bir ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Yalnız depresyona bağımlı

olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında olumlu mükemmeliyetçilik puanlarına bakıldığında, yüksek benlik saygısı ve akademik ortalamanın, yüksek doyum sağlama ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir.

LoCicero ve Ashby'nin 2000 yılında gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında 82 üstün yetenekli çocuk ve kırsal ortaokulunda okuyan 112 ortalama zekâ düzeyine sahip çocuk karşılaştırılmıştır. Araştırmada 2 grup arasında uyumlu-uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeyleri arasında farklılığı olup olmadığına bakılmıştır. Sonuçlara bakıldığında üstün yetenekli çocukların yüksek standart alt boyut puanlarının, uyumlu mükemmeliyetçilik açısından yüksek, çelişki alt boyutu puanlarının uyumsuz mükemmeliyetçilik açısından düşük olduğu görülmüştür. Bu değerlendirmeler ile üstün çocukların daha çok uyumlu mükemmeliyetçi oldukları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra mükemmeliyetçi olmalarından kaynaklı stres yaşadıklarını desteklenmiştir.

Stres

Stresin Tanımı

Stres terim olarak bakıldığında, günümüzde psikoloji, tıp ve sosyoloji alan yazında kullanılmasının yanı sıra günlük hayatımızda da sıkça kullandığımız bir terimdir. Stres kelimesinin kullanımına eski zamanlarda başlanmış olsa da stres kavramına ilişkin bilimsel çalışmaların yirminci yüzyılda başladığı bilinmektedir (Akçeşme, 2017).

Stresin sözlük anlamını incelendiğinde; Fransızca'da "estree", Latince'de "estricia", sözcüklerinden geldiği bilinmektedir. Bu kelimelerin Türkçe anlamları; gerginlik, gerilim, yüklenmek, baskı altında kalmak ve zorlanmaktır. Türkçe 'ye "zorlanma ve yüklenme" olarak da çevrilebilmektedir (Saygılı, 2002). On yedinci yüzyılda felaket, bela, keder, musibet, elem, dert gibi anlamlarda da kullanıldığı bilinmektedir.

Daha sonra bu kavramın anlamlandırılması on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda değişmiş ve zorluk, güç, baskı, gibi anlamlarda kullanılmış olup bireye, organa ve nesnelere ya da psikolojik yapı için kullanılır olmuştur. Stres; "kişinin ve nesnenin bu türde güçlerin etkisiyle şeklinin, bulunduğu durumun bozulması durumunda oluşan bir direnç" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca stres kelimesi "var olan durumu korumak için harcanan çaba" ve "bütünlüğü koruma" şeklini de ifade etmektedir (Baltaş, 1997).

Stres günlük hayatımızın kaçınılmaz bir parçası olup modern çağın olağan rahatsızlıklarındandır. Stres kavramı hemen hemen her insanın kullandığı bir kavram olmuş ve yaşadığı psikolojik bir durum şeklini almıştır (Albayrak,2015).

Literatürde stres kavramı ile ilgili birçok tanım vardır. Stres; bireyin ihtiyaçlarından uzaklaşmasına veya bir tepkide bulunması açısından onu zorlayan, kişiye içten veya dıştan gelen, genel anlamda kişide çöküntüye ve gerilime sebep olan kuvvettir (Söğüt, 2019).

Cüceloğlu'na göre (2000) stres, kişinin sosyal veya çevresinden kaynaklanmış olan olumsuz şartlar sebebiyle sınırlarını aşarak, fiziksel ve psikolojik olarak harcadığı çaba, enerjidir. Akçeşme (2017) stresi, tatmin edici ve memnuniyet verici olup olmaması önemsenmeden her türlü isteğe, bedenin uyum sağlamak için göstermiş olduğu tepki şeklinde açıklamıştır.

Kaba'ya göre (2019) stres, kişilerin tehdit veya zorluk olarak bir algılamış oldukları durumlara karşı sergilemiş oldukları içedönük bir tepki olarak tanımlanmanın yanı sıra çevreleriyle iletişimleri sonucu beklenmedik bir olay ile veya tepki sebebiyle maruz kalınan bir durum olarak da tanımlanabilir.

Stresin Belirtileri

Stres, kişinin doğal dengesini etkileyip, alışmış olduğu düzeni bozan psikolojik etkenli bir durumdur. Stres ile karşı karşıya kalmış kişilerde davranışsal, psikolojik ve fizyolojik etkiler görülebilir (Turna, 2014). Stresin kişide yaratmış olduğu etki, stresin miktarına ve süresine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Stres zamanla farklı psikolojik problemlere de zemin hazırlayabilmektedir. Stresin yaratmış olduğu etkiler ve kişide oluşturduğu belirtileri farklı şekillerde olabilmektedir. Ama en genel olarak stres belirtileri duygusal, fizyolojik, zihinsel ve sosyal belirtiler olarak gruplandırılmaktadır (Söğüt, 2019).

Duygusal Belirtiler

Duygusal stres belirtileri, kişinin içinde bulunduğu ruhsal durumunun düzensiz olmasından ve strese sebep olan uyarıcıya karşı direnç zorlanmasından kaynaklı olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu duygusal belirtiler; gerginlik, kızgınlık, nedensiz ağlamalar, kaygı, depresyon, saldırganlık, duygu durum bozuklukları, öfke patlamaları ve hayata karşı zorlanma şeklinde kendini gösterebilmektedir (Tekin, 2010).

Fiziksel Belirtiler

Günlük hayatımızın olağan bir durumu haline gelmiş olan stresin vücutta çeşitli belirtileri gösterebildiği de bilinmektedir. Bu belirtiler; baş ağrısı, uykusuzluk, kas

gerilmesi, el ayak uyuşması, kalp çarpıntısı sırt- göğüs ağrıları, yorgunluk, deri hastalıkları, cinsel isteksizlik, ağız kuruluğu, aşırı terleme, sigara tüketiminde artış, nefesin kesilmesi, kekeleme, vücutta döküntüler ve bayılmadır (Baltaş & Baltaş, 2002).

Zihinsel Belirtiler

Stres durumunda psikolojik ve zihinsel olarak görülen belirtiler; aşırı ağlama, hastalık kuruntusu, depresyon, sık sık kâbus görme, huzursuzluk, ani duygu değişiklikleri, sakinleşememe ve heyecan duymama şeklindedir (Akçeşme, 2017).

Sosyal Belirtiler

Sosyal olarak nitelendirilen belirtiler genel olarak davranışa yansımış olan ve dışarıdan gözlemlenebilen belirtilerdir. Bunlar stres habercisi olarak nitelendirilebilirler. Bu belirtiler; yüksek sesle konuşmak, esnemek, diş gıcırdatmak, tırnak yemek, sinirsel gülme krizleri, işi aksatmak, alkol veya sigara almak, kişisel bakımını ihmal etmek, unutkanlık, asabi davranışlar ve sık sık hata yapmak olarak sıralanabilir (Söğüt, 2019).

Stresin Türleri

Olumlu Stresler

Stres yapılan tanımlarda genellikle, insan vücudu için zararlı, sağlığı bozan bir hal olarak ifade edilmekte ve genellikle olumsuz şeyler çağrıştırmaktadır (Albayrak, 2015). Fakat buna rağmen hayatın içerisinde belirli seviyelerde olması gerekli bir durumdur. Olumlu stres; belirlenmiş amaca ulaşmaya çalışırken kişiyi kaygı duymak yerine yaratıcılığını kullanmaya yönelten, kişiye yaşama sevinci ve yaşam doyumu veren strestir (İlgöz, 2014).

Selye araştırmalarında stresin sadece sınav gibi olumsuz koşullar altında değil de, kutlamalar gibi olumlu koşullar altında da ortaya çıkabilme ihtimalinden bahsetmiştir. Bu iki stres türü de çoğu zaman kişinin kaynaklarını ve başa çıkma becerilerini zorlayabiliyor olsa da kötümser sıkıntı ve stres kişiye daha fazla hasar verebilmektedir (Selye, 1974).

Olumsuz Stresler

Stresin olumluluğunun yanı sıra düzeyinin dengelenemediği durumlarda olumsuzluklara sebep olabilmektedir (Söğüt,2019). Dengelenmenin sağlanamadığı zamanlarda kişiler çok daha olumsuz ruh hali içerisine girip, kendilerini karamsarlığa

sevk edebilmektedir. Olumsuz stres kişiye çaresizlik, umutsuzluk ve yetersizlik hissi yaşatan, var olan özgüvenini kaybetmesine neden olarak hayal kırıklığı yaratan strestir (İlgöz, 2014).

Stresin Sonuçları

Stresin oluştuğu durumlardan etkilenme seviyesi her kişide aynı olmayıp, stres durumu aynı kişide bile farklı zamanlarda farklı şiddet seviyelerinde görülebilmektedir. Kişi stresinin yönetimini ele almadıkça, vücudu durmaksızın bir mücadeleye girip kaçma tepkisi yaşar ve ardından vücudunda yavaş yavaş bazı belirtiler görülmeye başlar. Bu tür belirtiler kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Söğüt, 2019).

Her insanın zayıf olduğu bir noktası, süregelen bir strese maruz kaldığı zamanlarda açık veren, zayıf bir yönü vardır.” Stresin kendine özgü bazı belirtileri ve sonuçları bulunmaktadır. Stres kişinin psikolojik, fiziksel ve davranışsal sağlığı ile ilişkin olumsuz etkiler yaratabilmekte, bunun yanısıra kişiye örgütsel açıdan da olumsuz etkiler oluşturabilmektedir (Tiryaki, 2014). Stres kişinin fiziksel sağlığı ve psikolojik iyi oluşu üzerinde tehdit oluşturan bir unsurdur (Lazarus & Folkman, 1984).

İşyerinden, içinde olunan durum ve konumdan veya yaşamın diğer alanlarından kaynaklanan stres kişiler için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Yapılan birçok çalışma stresin kronik hastalıklar ve bu hastalıkların seyri için önemli bir risk faktörü olduğunu ortaya çıkarmıştır (Gil vd., 2004).

Yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde stresin korku, anksiyete, depresyon, kaygı ve tükenme gibi duygusal; baş ağrısı, terleme, kilo alımı ve kaybı gibi fizyolojik; sigara kullanımı, alkol kullanımı, uykusuzluk veya aşırı uyku, saldırganlık gibi davranışsal bulgulara ulaşıldığı görülmektedir (Misra vd., 2000).

Ebeveynlik Stresi

Kişinin gelişim döneminde oluşan uyum sağlaması gereken değişimler ve bu değişim süreçlerinin yaratmış olduğu stres durumları vardır. En önemli değişimlerden bir tanesi de şüphesiz ki aile olmaktır. Aile evlilik süreciyle başlayıp; çocuk sahibi olarak devam edip, çocuğun gelişim süreci gibi süreçlerle karmaşıklaşarak devam etmektedir (Glading, 2012).

Ebeveynlik, toplumun ve bireyin kendisinin ebeveyn-çocuk ilişkisi kültüründen bağımsız olmaksızın duyarlılık ve sorumluluk, sevgi ile bağlılık, eğitim, genel refah ve koruma öğelerini bütünleştirerek anne ve babaya yüklediği görevlerdir (Gülaldı, 2010).

Ailenin kendi içerisinde yaşamış olduğu değişim süreçleri ebeveynleri uyum sağlamaya zorlayabilmekte ve stres kaynağı haline dönüşebilmektedir (Şahin, 1995). Anne ve babanın çocuk sahibi olmanın gerekliliği ile yüklenmiş olduğu sorumluluklara karşı uyum sağlamak için vermiş oldukları tepkiler bütünü olarak nitelendirilen bu stres ebeveynlik stresi olarak adlandırılır (Gülaldı, 2010).

Ebeveynlik stresi tek bir sebep ile açıklanabilecek bir durum değildir. DeaterDeckard'a (1998) göre ebeveynlik stresinin sebepleri aşağıdaki sıralanmıştır.

- Ebeveynliğin gerektirdiği görev ve sorumluluklar.
- Ebeveynin çocuğu ile olan ilişkisinin niteliği
- Ebeveynlerin psikolojik durumları ve davranışları
- Çocuklarının psiko-sosyal uyumu

Ebeveynlik stresine etki eden önemli bir diğer faktör de çocuğun sahip olduğu özelliklerdir. Çocuğun yeni durum ve ortamlara alışmakta zorlanıyor olması, çocuğun farklı bir gelişim süreci geçiriyor olması, ebeveynlere sergilediği talepkarlık düzeyi, duygusal ve ruhsal yapı farklılıkları ve dikkatini toparlamada sorun yaşamaması da ebeveynlik stresini arttıran faktörlerdendir (DeaterDeckard, 1998).

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde ebeveynlik stresinin anne-babaların kişilik özelliklerinden, çocukların davranış biçimlerinden ve gelişim süreçlerinden, çocukların duygusal ve fiziksel yapılarından, ebeveynlerin sosyal destek kaynaklarından, ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkisinden ve evlilik rollerindeki yetkinliklerinden etkilendikleri görülmektedir.

Psikopatoloji

Psikopatolojinin Tanımı

Psikolojik bozukluk kişinin yaşamış olduğu sıkıntı, işlevselliğinde aksama ve tipik olmayan yani kültürel olarak beklenenin dışındaki tepkilerle ilişkilendirilip tanımlanır. Psikopatoloji, psikolojik bozuklukların anlaşılması ve saptanması amacı ile yapılan bilimsel çalışmaları içermektedir (Bilen, 2019).

Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı'nın 5. versiyonuna (DSM-5) göre ise; "Ruhsal bozukluk, ruhsal işlevsellik ve biyolojiyle ilgili ya da gelişim süreçlerindeki işlevselliğin bozulması, aksaması durumunun olduğunu gösteren, kişinin duygu düzenlemesi, biliş ve davranışlarında klinik düzeyinde belirgin şekilde bir bozukluk olmasıyla ilişkili bir

sendromdur. Ruhsal bozukluklar genel olarak belirgin bir sıkıntı ya da toplumsal anlamda, önemli diğer işlevsellik alanlarında veya işle ilgili alanlardaki yetersizlik ile ilgilidir.” (Koroğlu, 2014)

Depresyon Tanımı

Depresyonun kelime anlamına bakıldığında; kederli hissetme, çökme ve yaşamsal aktivitelerin azalmış olması durumlarını kapsayan duygusal bir süreç olduğu söylenebilmektedir. Fakat bahsi geçen bu durumlar sıklıkla olumsuz bir yaşam olayının ardından gelebilecek olan, olağan tepkilerdir. Bundan dolayı, depresyonun varlığından söz edilebiliyor olması için öncelikle, kişinin belirtilerinin süreklilik arz ediyor olmasından ve yine kişinin günlük faaliyetlerini ve işlerini görebiliyor olmasının yoğun bir şekilde bozulmuş olmasından söz etmek gerekir. (Işık vd., 2001)

Anksiyete Bozukluğunun Tanımı

Anksiyete strese karşı göstermiş olduğumuz normal tepkilerdir ve bu tepkiler bazı zamanlarda, durumlarda faydalı da olabilmektedir. Fakat anksiyete bozuklukları olağan endişelilik durumundan ve normal gerginlik halinden farklıdır. Daha çok kaçınma davranışları, geleceğe dönük karamsar, endişeli beklenti ve kas gerginliği ile ilgilidir.

Anksiyete bozuklukları; panik bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu, ayrılık anksiyetesi bozukluğu, fobiler ve sosyal anksiyete bozukluğu olmak üzere kategorilere ayrılır. “Anksiyete bozuklukları, bir tehdide yönelik oluşmuş olan savunma tepkisini hareket geçirmek veya ortadan kaldırmak işlevinin sürdürülebilmesini sağlayan sistemin fonksiyonel bozukluğunun işaretidir. Bu savunma tepkisi, temel bir mekanizmanın (çöküş, kaçma ve donup kalma gibi) daha uyumlu bir olgu üzerindeki uygunsuz baskılaması olarak adlandırılabilir uyumsuz bir tepkimedir.” (Öztürk, 2015)

Olumsuz Benliğin Tanımı

Benlik algısı kişinin kendisi ile ilgili algılarının tümünü kapsayan, kendisini tanımlayıcı niteliklerinin, sınırlarının, kapasitesinin, eksikliklerinin ve değerlerinin bütünü olarak tarif edebilmektedir (Kılıç vd., 2017). Kişinin sahip olduğu benlik saygısı olumlu ya da olumsuz yönde olabilmektedir. Olumlu benlik saygısına sahip kişilerin; insan ilişkileri daha pozitif yöndedir ve kendilerine ait olumsuz tarafları ile yüzleşirken, bunlarla yüzleşmeleri daha kolaydır (Özcan, 2006).

Bunun yanında olumsuz benlik kavramına sahip kişiler, çaresizlik ve değersizlik duygularını daha sıklıkla yaşayabilmektedirler. Bu da insan ilişkilerindeki etkileşimlerinde daha çok sıkıntı yaşamalarına sebep olabilmektedir. Kişinin sahip olduğu olumsuz benlik; iletişim kurmaktan kaçınmasına, fizyolojik anlamda iyi olmama durumuna, sosyal kaygıya ve kişisel duyarlılığının fazla olmasına sebep olabilmektedir. (Aydın & Hiçdurmaz, 2016)

Hostilitenin (Öfke/Düşmanlık) Tanımı

Öfkenin farklı ifade edilme tarzları vardır. Saldırganlık bu tarzların en önemlileri arasında yer almaktadır. Saldırganlık iki farklı şekilde anlamlandırılır. İlki motor davranışlarla ilintili olan fiziksel saldırganlıktır. Bu noktada hedef öfke duyulan kişi veya nesneye zarar vermektir. (Bilen, 2019) Saldırganlığın bir de sözel olan şekli vardır. Bu şekil, dışa vurulan öfke olarak açıklanmaktadır (Balkaya & Şahin, 2003).

Hostilite ise; öfke duygularının eşliği ile nesneye veya kişiye yönelik saldırgan davranışı harekete geçiren, motivasyon olarak tanımlanmaktadır. Özetle; hostilite ve öfke duygu ve tutumlar ile ilintili iken; saldırganlık insanlara veya nesnelere karşı zarar verebilecek davranışlarla ilintilidir (Spielberger vd., 1995).

Mükemmeliyetçilik ve psikopatoloji

Mükemmeliyetçilik kavramını inceleme çalışmalarının başlanması ile birlikte çeşitli psikopatolojilerle ilişkili olabileceği konusu da önem kazanmıştır. Mükemmeliyetçiliğin önem verilmesi gereken bir kavram olmasının yanında hangi psikopatolojilerle ilişkisinin olabileceği ve hangi alt boyutların kişilerin yaşamlarında sorun yaratabileceği çeşitli çalışmalara konu olarak ele alınmıştır (Say, 2020). Çocukluk dönemi itibarıyla mükemmeliyetçiliğin çeşitli psikopatolojiler ile ilişkisi olan bir kavram olduğu bilinmektedir (Cook & Kearney 2009).

Bunun yansıra yetişkinlik döneminde de mükemmeliyetçilik ile psikopatoloji ilişkisinin kişilerin hayatlarında sıkıntılar yaratıp sorun yaratmaya devam ettiği görülmüştür (Mandel vd., 2015). Mükemmeliyetçilikteki olumsuz olan değerlendirme endişe düzeylerinin yüksek olması psikopatolojideki artışı beraberinde getirirken kişilerin iyi oluş hallerinde de azalmaya sebep olabilmektedir. (DiBartalo vd., 2008).

İlgili literatürler incelendiğinde, mükemmeliyetçiliğin obsesif-kompulsif bozukluk, sosyal anksiyete, bipolar bozukluk, yeme bozuklukları gibi pek çok psikopatoloji ile ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Fakat psikopatoloji çalışmaları incelendiğinde

mükemmeliyetçilik daha çok anksiyete ve depresyon açısından ele alınmış olup aralarındaki ilişki de pek çok sefer ispatlanmıştır (Jensen vd., 2018; Gnilka & Broda 2019).

Mükemmeliyetçiliğin alt boyutları depresyon açısından önem taşır ve depresyon için bir yatkınlık faktörü niteliği yaratmaktadır (Smith vd., 2016). Alt boyutlardan olan kendine yönelik mükemmeliyetçilik depresyonla olan ilişkisi kanıtlanmış olan ilk alt boyuttur. (Hewitt & Flett 1991). Depresyonun derecesini değerlendirmede kendine yönelik mükemmeliyetçilikte görülen başarı stresinin etkisi önem taşımaktadır (Hewitt & Flett 1993).

Kişilerin kendileri için belirlemiş oldukları yüksek standartlar ve bu standartlara ulaşabilmeyi sıklıkla düşünüyor olmaları depresyon riskini arttırmaktadır. Bu noktada kendine yönelik mükemmeliyetçilik unsurları depresyon için yatkınlığı ortaya çıkarmaktadır (Say, 2020).

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmadaki katılımcılar, prosedür ve kullanılmış olan materyaller hakkında bilgi verilmiştir. Analizde kullanılmış olan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma evrenini, Adana ilinde ikamet eden üstün yetenekli çocukların ebeveynleri oluştururken, tüm bireylere ulaşmanın güçlüğü dolayısıyla örneklem belirlenmiştir. Bu çalışma için araştırma örneklemini Adana ilinde BİLSEM'e kayıtlı olan çocukların ebeveynleri olarak belirlenmiştir. Örnekleme türlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile veriler toplanmıştır. Katılımcıların bu araştırmaya katılımı gönüllülük esasına dayanmaktadır. Önceki çalışmalar incelendiğinde, örneklem büyüklüğü belirlemeye ilişkin çeşitli görüş ve yöntemlere rastlanılmaktadır. Örneklem büyüklüğü Yamane (1967) tarafından geliştirilen örneklem hesabı denklemi kullanılarak elde edilmiştir. %95'lik önem düzeyi ve $p=0.05$ kabul edildiğinde ve ± 0.05 örneklem hatası için örneklem boyutları popülasyona göre hesaplanmıştır.

Hesaplamalar doğrultusunda 300 kişilik bir popülasyonun yeterli olacağı belirlenmiştir. Ancak çalışma için veri toplandığı zaman diliminde örnekleme dahil olan merkezin Covid-19 pandemisi dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı talimatıyla uzun süre kapalı olması ve gönüllülük esasına dayalı olarak anket formunun doldurulması talep edildiği için geçerli ve doğru doldurulan 223 anket formu analiz için değerlendirilmeye alınmıştır. Regresyon analizinin parametrik bir tetkik olmasından dolayı verilerin homojenlik, doğrusallık ve normallik açısından çok değişkenli analize uygun olması gereklidir (Çokluk vd., 2016).

2.2. Örneklem Grubunun Seçimi

Ebeveynlerin örneklem grubuna dahil edilmesi için bazı kriterler göz önünde bulundurulmuş olup bunlar;

- Adana ilinde ikamet ediyor olmak.
- Resmi kayıtlara göre Adana BİLSEM velisi olmak.

Araştırmaya katılımı gönüllü olarak kabul etmek ve bunu onaylamaktır. Ayrıca çalışmaya katılan bireylerin çalışma dışında bırakılma nedenleri olarak aşağıda belirtilen kriterler göz önünde bulundurulmuştur:

- Adana ili dışında yaşayan bireyler.
- Adana BİLSEM velisi vasfı taşımayan bireyler.
- Ölçekleri eksik dolduran bireyler.

Böylelikle, Adana BİLSEM'e kayıtlı olan öğrencilerin ebeveynlerinden, çalışmanın kriterlerine uygun olan 223 ebeveyn tarafından verilen cevaplar analiz edilmiştir. Bu kişiler çalışmaya dahil edilme kriterlerini sağlamışlardır. Çalışmanın dışlama kriterleri göz önünde bulundurularak katılımcılardan uygun olmayanlar çalışma dışı bırakılmıştır.

2.3. Prosedür

Bu çalışmada APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Anne Baba Stres Ölçeği ve SCL-90 Belirti Tarama Testi kullanılmıştır. Kullanılan ölçekler, uyarlayan ilgili kişiler tarafından izinleri olan ölçeklerdir. Anket formuna Kişisel Bilgi Formu da eklenmiştir. Anne baba yaşı, eğitimi, medeni durum, gelir düzeyi, özlük-üveylük, sağ-ölü, diğer çocuk sayısı, üst yetenekli çocuk cinsiyeti, doğum tarihi, kaçınıcı çocuk vb. sorular da sorgulanmıştır.

İkinci aşamada Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Etik Kurul Komitesi tarafından 10/01/2022 tarih ve E-98258552-605.01-40931827 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Üçüncü aşamada Adana Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 19/01/2022 tarih ve E-98258552-604.01.01-41560596 sayılı araştırma uygulama izni alınmıştır. Son aşamada ise katılımcılara alınmış olan izinler dahilinde Google Formlar aracılığı ile anketler ulaştırılıp, ölçekler uygulanmıştır. Soruları içeren Google Anket Formu 7 ekran görüntüsü şekli ile katılımcılara sunulmuştur.

2.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller

Yapılan çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu katılımcılara ait verileri elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Çalışmada yer alan anne ebeveynlerin stres düzeylerini belirlemek için 16 ifadeli tek boyutlu Anne Baba Stres Ölçeği (Özmen & Özmen, 2012), mükemmeliyetçi tutumlara sahip olup olmadığını belirlemek için 23 ifadeli APS Mükemmeliyetçilik ölçeği (Slaney & Johnson,1992), genel psikopatoloji düzeyi ve ruhsal belirtiler yönünden zorlanma düzeylerini ölçmek

için 90 ifadeli SCL-90 Belirti Tarama Testi (Derogatis & Cleary, 1977) kullanılmıştır. Anne Baba Stres Ölçeği dörtlü derecelendirme ölçeği ile, APS Mükemmeliyetçilik ölçeği 7’li Likert derecelendirme ölçeği ile, belirti tarama testi ise beşli derecelendirme ölçeği (0-hiç, 4 –ileri derece) olarak uygulanmıştır.

2.5. Kişisel Bilgi Formu

Yapılan araştırma için katılımcıların bazı kişisel bilgilerine ulaşabilmek amacıyla araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Oluşturulan formda katılımcıların yaşı, eğitimi, medeni durum, gelir düzeyi, özlük-üveylik durumu, diğer çocuk sayısı, üst yetenekli çocuk cinsiyeti, doğum tarihi, kaçınıcı çocuk olduğuna ilişkin sorular sorulmuştur.

2.6. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Slaney ve arkadaşları tarafından (1996, 1999) geliştirilmiştir. Kişilerin mükemmeliyetçi tutumda olup olmadıklarını tespit edebilmek amacı ile ve mükemmeliyetçiliğin kendi içerisinde uyumlu ve uyumsuz özelliklerinin birbirinden ayırt edilebilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Türkçe uyarlaması 2006 yılında Sapmaz (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Slaney ve Johnson (1992)’ın geliştirmiş olduğu orijinal ölçeğin ilk formu çeşitli sebeplerden dolayı Slaney ve arkadaşları tarafından tekrardan düzenlenmiştir (Akça, 2020).

Revize edilmiş olan APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği üç boyutu vardır. Altında toplamda 23 madde içermektedir. 7 madde “yüksek standartlar” bölümünü oluşturmaktadır. 4 madde “düzen” bölümü oluştururken, 12 madde de “çelişki” bölümünü oluşturmaktadır. “Yüksek Standartlar” faktörü altında toplanan maddeler kişinin çok yüksek seviyede standartlar oluşturup, kendisini değerlendirmesinde bu standartların çok önemli bir yere sahip olduğunu işaret etmektedir. “Düzen” faktörü için geçerli olan maddeler mükemmeliyetçi kişilerin düzene ve düzenliliğe ne kadar önem verdiğini yansıtan maddelerdir. “Tatminsizlik” faktörü için geçerli olan maddeler kişinin işlerini tamamlıyor olmasının veya elde ettiği başarılar sonucunda genellikle tatmin olmama hissi yaşamaması ve yapmış olduğunun daha iyisini yapması gerekliliği durumunda olmasını yansıtmaktadır. Dördüncü ve son faktör olan “Çelişki” faktörünün altında toplanan maddeler kişinin yüksek standartlarını yakalayamama endişesinde olması ya da standartlarıyla çelişen bir performans sergiliyor olması çoğu zamanlarda kişide hayal

kırıklığı yaratıyor olduğundan bu faktör mükemmeliyetçiliğin uyumsuz bir yansıması şeklinde kabul görmektedir.

Ölçek güvenilirliği için hesaplanmış olan Cronbach Alfa değerleri; “yüksek standartlar” için .85’tir. Bu değer “düzen” için .82 olup “çelişki” için .91’dir. Bu alt ölçekler arasındaki korelasyonlara bakıldığında, yüksek standartlar ve düzen arasındaki akla yatan bir örtüşme görülürken yeni eklenmiş olan Çelişki alt ölçeğinin skorları ile oluşan ilişkiye bakıldığında mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz özelliklerden oluştuğu desteklenmiş olmaktadır. Bunun yanında bu boyutların birbirleri ile bağımsız olduklarını göstermektedir (Sapmaz ,2006).

Test, Likert tipinde olup 1–7 arası değerlendirme şeklindedir. 1 Tamamen Katılmıyorum- 2 Katılmıyorum - 3 Kısmen Katılmıyorum - 4 Bir Fikrim Yok - 5 Kısmen katılıyorum - 6 Katılıyorum ve 7 Tamamen Katılıyorum cevaplarına karşılık olacak biçimde orjinal formunda olduğu gibi düzenlenmiştir.

Yenilenmiş olan APS Mükemmeliyetçilik ölçeğinin alt ölçeği olan “Yüksek Standartlar” dan alınan yüksek puanlar mükemmeliyetçi olan kişileri (%67’nin üzerindeki puan alan kişileri) ifade etmektedir. Düşük puanlar da mükemmeliyetçi olmayan kişileri (%67’nin altında puan alan kişileri) ifade etmektedir. Düzenliliğin ve yüksek standartların mükemmeliyetçilikte uyumlu tarafı oluşturduğu varsayılmıştır.

Farklı birçok çalışmada uyumlu mükemmeliyetçi kişilerin yüksek kişisel standartlara sahip olduğu görülmüştür. Bu standartlar ve performans arasındaki çelişki durumu sırasında stres boyutu az olan kişiler olarak görülmüştür. Uyumsuz mükemmeliyetçiliğe bakıldığında çelişki ve standart alt ölçeklerinden alınan yüksek puanlar göz önünde bulundurularak tanımlandığı görülmüştür. Farklı bir deyişle kişinin yüksek standartlarını karşılamada sürekli başarısızlık durumu ile karşılaşması sonucunda sıkıntı yaşama düzeyi arttıkça yani çelişki alt ölçeğindeki puanlar yükseldikçe uyumsuz mükemmeliyetçi olarak ifadelendirilmektedir (Sapmaz, 2006).

2.7. Anne Baba Stres Ölçeği

Ebeveynlerin günlük hayatlarında çocukları ile olan ilişkilerinde yaşıyor oldukları stresi ölçmeye yönelik olan Anne Baba Stres Ölçeği, 2012’de Özmen ve Özmen tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin faktör yapısı belirlenip bu yapının test edilmesi gerçekleştirilmiştir. ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği’nin geçerlik çalışmaları doğrultusunda yapı geçerliği analiz edilmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi’ndeki sonucuna bakıldığında varyansın %32,20’sini açıklayan, 16 maddeden oluşan bir ölçek elde

edilmiştir. Bu ölçek tek boyutlu bir ölçektir. ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği'nin Spearman-Brown iki yarı test güvenilirliği .82 olarak hesaplanmıştır. İç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach Alpha değeri ise .85 olarak hesaplanmıştır. ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği'nin içerdiği maddeler için, madde toplam korelasyon değerleri ise .34 ile .58 değerleri arasında değişebilmektedir. Anne Baba Stres Ölçeği 16 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçek olup, dörtlü derecelendirme ile ölçülmüştür. Ölçekte 16 maddenin bulunuyor olmasının ölçeğin kullanılabilirliğini artırdığı düşünülmektedir. Ölçekte; (4) “Her zaman” - (3) “Sık sık” - (2) “Bazen” - (1) “Hiçbir zaman” olarak derecelendirilmiştir. Bu ölçekte alınabilecek en düşük puan 16'dır. En yüksek puan da 64'tür. Alınan puan yüksek ise, anne baba stresinin yüksek olduğuna işaret etmektedir (Özmen ve Özmen, 2012).

2.8. Belirti Tarama Listesi (SCL-90)

Belirti Tarama Listesi değerlendirilen kişiye ilişkin bir psikiyatrik belirti tarama aracıdır (Güllüoğlu, 2015). Orijinal formu Symptom Check List-90 şeklindedir. Testi geliştirmiş olan L.R Derogatis ve arkadaşlarıdır (Ütücü, 2013). Türkçe forma uyarlaması İhsan Dağ tarafından yapılmıştır (Dağ İ., 1991). Test psikiyatrik belirtileri, bireyin yaşıyor olduğu zorlanmanın ya da yaşadığı olumsuz stresin düzeyini ölçmede kullanılan psikiyatrik belirleme aracıdır. 17 yaş üzeri gençlere ve yetişkin kişilere uygulanabilir. 5 dereceli Likert tipi ölçekle cevaplandırılan 90 maddeyi içeren bir testtir. 3 sayfalık bir ölçek olup; 2 sayfa basılı maddelerden oluşurken, 1 sayfası cevap kâğıdı şeklindedir. Kişinin kendi başına cevaplandırabileceği kolay uygulanabilen bir testtir. Soru başlarında açıklamalar ve yönergeler bulunmaktadır. Puanlama her maddede; Hiç - Çok az - Orta derecede - Oldukça fazla - İleri derecede seçeneklerine göre cevaplanmaktadır. Ve sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 şeklinde puan verilerek yapılmaktadır.

Sonrasında bu ölçekten üç genel puan ayrı olarak hesaplanabilmektedir. Ölçeğin genel ortalama puanında görülen artış bireyin psikiyatrik belirtilerden duyduğu sıkıntının yükseldiğini gösterir. Ve bu ölçeğin en iyi endeksidir. Pozitif belirtilerin düzeyi ne kadar yükselirse bireyin kendisinde ne kadar çeşitli psikiyatrik belirti algıladığının göstergesidir. Ölçeğin psikiyatrik bir örneklemede uygulanması sonucunda elde edilecek iç tutarlık katsayılarının alt ölçeklere göre 77 ile 90 arasında değişiklik göstermiş olduğu saptanmıştır. Ölçeğin 1 hafta ara ile uygulanması durumunda elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayılarının alt ölçeklere göre 78 ile 90 arasında değişiklik gösterdiği saptanmıştır (Ütücü, 2013).

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya katılan ebeveynlerin demografik özelliklerine kullanılan ölçeklerin tanımlayıcı istatistik bulgularına ve araştırma modelinde yer alan hipotez testlerine yer verilmiştir. Veriler IBM SPSS 25 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bulgular

Araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik özellikleri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

	N(%)
Cinsiyet	
Erkek	19(8.6)
Kadın	203(91.4)
Medeni Hal	
Bekar	2(0.9)
Boşanmış	15(6.8)
Evli	205(92.3)
Eğitim Düzeyi	
Lise ve öncesi	71(32)
Ön lisans ve lisans	27(12.2)
Lisansüstü	124(55.9)
Çocuk Sayısı	
Tek çocuk	90(40.5)
2 ve üzeri	132(59.5)

Tablo 1. incelendiğinde katılımcı ebeveynlerin %91,4’ünün kadın; %92,3’ün evli, % 56’sının lisansüstü eğitim düzeyinde olduğu ve % 60’ı 2 ve üzeri çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistiki analizler

Normallik varsayımı değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin-1.5 ile +1.5 aralığında olduğu durumlarda kabul edilmiştir. Ayrıca histogram grafikleri de incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Normal dağılım gösteren değişkenlerin ortalamaları açısından gruplara göre farklılık gösterip göstermediği iki grup mevcut ise (Çocuk Sayısı) bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla grup (Eğitim Durumu) mevcut ise ANOVA ve Brown-Forsythe ile incelenmiş olup Ort±SS gösterimi ile ortalama ve standart sapmalar gruplara göre yazılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin medyanları açısından gruplara göre farklılık gösterip göstermediği iki grup mevcut ise (Çocuk Sayısı) Mann Whitney U testi ve ikiden fazla grup (Eğitim Durumu) mevcut ise Kruskal Wallis ile incelenmiştir. Gösterim olarak medyan ve çeyrekliklerden yararlanılmıştır (Medyan (1.Çeyreklik-3.Çeyreklik) şeklinde gösterilmiştir) (Field,2013).

Nümerik değişkenler arasındaki korelasyonun incelenmesi için normal dağılım göstermeleri durumunda Pearson Korelasyon, aksi durumda ise Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır (Field,2013).

Tablo 2.

Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistiki Değerler

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	26	66	42.51	5.94
APS Düzen	8	28	22.82	4.58
APS Çelişki	13	84	48.67	18.21
APS Standartlar	15	42	33.32	6.05
APS Total	49	154	104.81	24.34
ABSÖ Total	17	60	31.25	8.39
Somatizasyon	12	58	24.34	10.08
Obsesif Kompulsif	10	47	23.34	8.08
Kişilerarası Duyarlılık	9	42	18.73	7.74
Depresyon	13	65	29.99	11.89
Anksiyete	10	47	18.26	7.79
Öfke Düşmanlık	6	29	11.31	5.14
Fobik Anksiyete	7	32	10.73	5.23
Paranoid Düşünce	6	30	12.67	5.34
Psikotizm	10	44	16.60	7.38
SCL Total	90	414	180.75	67.42

Tablo 2. incelendiğinde katılımcıların yaşları 26 ile 66 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları 42,51'dir ve ss 5,94'tür.

Ölçeklerin Güvenirlik ve Geçerlilik Analizleri

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin iç tutarlılığının 0.93 olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Alt ölçeklerin iç tutarlılıkları ise, Çelişki alt ölçeğinin 0.95, Düzen alt ölçeğinin 0.85, Standartlar ölçeğinin ise 0.80 olduğu belirlenmiştir. Geçerlilik analizine göre ölçek KMO değerinin 0.91 olması sebebiyle örneklem yeterlidir. Açıklanan varyans ise %64,10 bulunmuştur. Ölçek orijinal makalede olduğu gibi 3 faktörlüdür. 22. madde olması gereken alt grupta yer almadığından analizden çıkarılmıştır.

ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik

ABSÖ ölçeğinin iç tutarlılığının 0.91 olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Geçerlilik analizine göre ölçek KMO değerinin 0.93 olması sebebiyle örneklem yeterlidir. Açıklanan varyans ise %43,80 bulunmuştur. Ölçek tek faktörlüdür.

SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği Güvenirlik ve Geçerlilik

SCL Belirti Tarama Testi Ölçeğinin iç tutarlılığının 0.98 olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Alt ölçeklerin iç tutarlılıkları ise sırasıyla, Somatizasyon alt ölçeğinin 0.91, Obsesif Kompulsif alt ölçeğinin 0.88, Kişilerarası Duyarlılık ölçeğinin 0.90, Depresyon alt ölçeğinin 0.93, Anksiyete ölçeğinin 0.91, öfke Düşmanlık alt ölçeğinin 0.88, Fobik Anksiyete ölçeğinin 0.86, Paranoid Düşünce ölçeğinin 0.84, Psikotizm ölçeğinin 0.89 olduğu belirlenmiştir. Geçerlilik analizine göre ölçek KMO değerinin 0.94 olması sebebiyle örneklem yeterlidir. Açıklanan varyans ise %63.77 bulunmuştur. Ölçek ana makaledeki gibi 9 faktörlüdür.

Ölçeklerin Birbiri İle İlişkisi

Nümerik değişkenler arasındaki korelasyonun incelenmesi için normal dağılım göstermeleri durumunda Pearson Korelasyon Analizi (a), aksi durumda ise Spearman Korelasyon Analizi(b) kullanılmıştır (Field,2013). Korelasyon katsayıları tablolarda "r"

ile gösterilmiştir. p değeri 0,05’den küçük olanlar istatistiksel olarak anlamlı olduğu için sadece onlara ait yorumlar yazılmıştır. Sağ sütunda bulunan değerlerin üstünde yazan “a” ve “b” harfleri sırasıyla Pearson ve Spearman kullanıldığını ifade etmektedir.

Tablo 3.

APS Mükemmeliyetçilik- ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği İlişkisinin İncelenmesi

		ABSÖ Total
APS Çelişki	r	,407 ^a
	p	,000
APS Düzen	r	-,012 ^b
	p	,856
APS Standartlar	r	,166 ^a
	p	,013
APS Total	r	,346 ^a
	p	,000

a. Pearson Korelasyon b. Spearman Korelasyon

H1: Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn stres algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği düzen alt ölçeğinin ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği ile ilişkileri incelendiğinde aralarında herhangi bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Çelişki alt ölçeği ile ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki vardır($p<0.001$). APS Mükemmeliyetçilik Standartlar alt ölçeği ile ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği arasında pozitif yönlü oldukça zayıf bir ilişki vardır($p=0.01$). APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Total ile ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır($p<0.001$). Buna göre “Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn stres algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.” hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 4.

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği- SCL90 Belirti Tarama Testi Ölçeği İlişkisi

		Somatizasyon	Obsesif Kompulsif	Kişilerarası Duyarlılık	Depresyon	Paranoid	Anksiyete	Öfke Düşmanlık	Fobik Anksiyete	Psikotizm	SCL Total
APS Çelişki	r	,263 ^a	,382 ^a	,434 ^a	,393 ^a	,382 ^a	,383 ^b	,336 ^b	,332 ^b	,464 ^b	,388 ^a
	p	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
APS Düzen	r	,095 ^b	,093 ^b	-,009 ^b	-,023 ^b	,076 ^b	,060 ^b	-,030 ^b	,025 ^b	,041 ^b	,047 ^b
	p	158	0,166	0,888	0,733	0,261	0,375	0,66	0,709	0,542	0,486
APS Standartlar	ra	,106 ^a	,160 ^a	,167 ^a	,154 ^a	,164 ^a	,166 ^b	,136 ^b	,155 ^b	,220 ^b	,164 ^a
	r	p	0,116	0,017	0,013	0,021	0,015	0,013	0,042	0,021	0,001
APS Total	ra	,235 ^a	,335 ^a	,357 ^a	,324 ^a	,327 ^a	,336 ^b	,285 ^b	,296 ^b	,410 ^b	,329 ^a
	p	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

a. Pearson Korelasyon b. Spearman Korelasyon

H2: Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği düzenin SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği ve alt ölçekleri ile ilişkileri incelendiğinde aralarında herhangi bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği Çelişki ile Obsesif Kompulsif, Somatizasyon, Depresyon, Paranoid, Anksiyete, Fobik Anksiyete, Öfke Düşmanlık, SCL 90 Total ölçekleri arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır($p<0.001$). APS Mükemmeliyetçilik alt ölçeği çelişki ile Kişilerarası Duyarlılık, Psikotizm ölçekleri arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki vardır($p<0.001$).

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği Standartlar ile Depresyon, Obsesif kompulsif, Kişilerarası duyarlılık, Paranoid, Anksiyete, Öfke Düşmanlık, Fobik Anksiyete, SCL 90 Belirti Tarama Testi Total ölçekleri arasında pozitif yönlü oldukça zayıf bir ilişki vardır($p=0.017$, $=0.013$, 0.021 , 0.015 , 0.13 , 0.042 , 0.021 , 0.015). APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği Standartlar ile Psikotizm arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır($p=0.001$).

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Total ile Somatizasyon, Depresyon, Obsesif kompulsif, Kişilerarası duyarlılık, Paranoid, Anksiyete, Öfke Düşmanlık, Fobik Anksiyete, SCL 90 Belirti Tarama Testi Total ölçekleri arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır($p<0.001$). APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği Total ile Psikotizm arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki vardır($p<0.001$). Bu bağlamda “Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveyn psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.” hipotezi desteklenmiştir.

Regresyon Analizi

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçekleri ile korelasyon analizinde ilişkisi incelenen ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği için regresyon analizi yapılmıştır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeklerinden çelişki ve Standartlar bağımsız; ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği ölçeği ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Regresyon analizi ile alt ölçeklerin ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği ölçeğine birlikte etkisi incelenmek istenmiştir. Çoklu lineer regresyon uygulanması için gerekli tüm varsayımlar sağlanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 5.

APS Mükemmeliyetçilik Alt Ölçeklerinin Anne Baba Stres Ölçeği ile İlişkisi

Katsayılar					
	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	B	Std. Hata	Beta		
Sabit	27.775	2.937		9.458	p<0.001
APS Çelişki	0.242	0.037	0.525	6.476	p<0.001
APS Standartlar	-0.249	0.112	-0.180	-2.217	0.028
$R^2 = 0.184$; $R = 0.429$; $F(2;219)=24.663$ $p<0.001$					

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği çelişki Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'yü pozitif yönde yordamaktadır ($p<0.001$). Çelişki'deki bir birimlik değişim, Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'de 0.24 puanlık bir artışa sebep olmaktadır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği standartlar Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'yü negatif yönde yordamaktadır ($p=0.03$). Standartlardaki bir birimlik değişim, Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'de 0.25 puanlık bir azalışa sebep olmaktadır.

Model: Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ= 27.76 + 0.24*APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği çelişki alt ölçeği- 0.25*APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği standartlar alt ölçeği

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçekleri ile korelasyon analizinde ilişkisi incelenen SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği için regresyon analizi yapılmıştır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeklerinden Çelişki ve Standartlar bağımsız; SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Regresyon analizi ile alt ölçeklerin SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeğine birlikte etkisi incelenmek istenmiştir. Çoklu lineer regresyon uygulanması için gerekli tüm varsayımlar sağlanmıştır. Sonuçlara Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6.

APS Mükemmeliyetçilik Alt ölçeklerinin SCL 90 Belirti Tarama Testi Ölçeği ile İlişkisi

Katsayılar					
	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	B	Std. Hata	Beta		
Sabit	151.771	23.863		6.360	p<0.001
APS Çelişki	1.833	0.304	.495	6.038	p<0.001
APS Standartlar	-1.808	0.913	-.162	-1980	0.049
$R^2 = 0.166$; $R = 0.407$; $F(2;219)=21.737$ $p<0.001$					

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği çelişki Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'ı pozitif yönde yordamaktadır ($p<0.001$). Çelişkideki bir birimlik değişim, Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'da 1.83 puanlık bir artışa sebep olmaktadır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği alt ölçeği Standartlar Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'ı negatif yönde yordamaktadır ($p=0.049$). Standartlardaki bir birimlik değişim, Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'da 1.81 puanlık bir azalışa sebep olmaktadır.

Regresyon Modeli: Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ= 151.77 + 1.83*Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS Çelişki alt ölçeği- 1.81* Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS Standartlar alt ölçeği

Aracılık Analizi

H3: Ebeveyn stres algısının ebeveyn Psikopatoloji düzeyine etkisinde, ebeveyn mükemmeliyetçiliği aracılık etkisine sahiptir.

Hipotezinin test edilmesi için aşağıdaki analiz gerçekleştirilmiştir. Burada yanıt değişken (y) Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90, bağımsız değişken (X) Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ, aracı değişken (M) ise Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS'dir.

Tablo 7.

Ebeveyn Stres Algısının Ebeveyn Psikopatoloji Düzeyine Etkisinde, Ebeveyn Mükemmeliyetçiliği Aracılık Etkisi

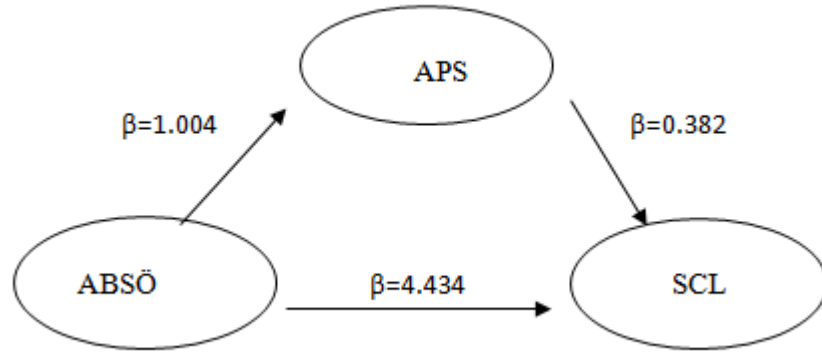
Model	Yol	Katsayı	Standart Hata	p
I. Basit model (M eklenmeden)	X → Y	4.818	0.434	0.000
II. Aracılık analizi	X → M	1.004	0.184	0.000
II. Aracılık analizi	M → Y	0.382	0.158	0.016
II. Aracılık analizi (direct effect)	X → Y	4.434	0.457	0.000
II. Aracılık analizi (indirect effect)	Yol	Katsayı	Standart hata	Bootstrap Güven aralığı BootAlt limit/BootÜst limit
	X → M → Y	0.384	0.205	0.017/0.817

X: ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği **M:** APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği **Y:** SCL Belirti Tarama Testi Ölçeği

Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS eklenmeden Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'nün, Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90 üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($\beta=4.818$; $p<0.001$). Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS eklendikten sonra Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ, Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS 'yi ($\beta=1.004$; $p<0.001$); Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS de Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'ı ($\beta=0.382$; $p=0.016$) tahmin etmiştir. Aracılık analizi diyagram ile modellenmiştir.

Bağımsız değişkenin, aracı değişkenle birlikte bağımlı değişkene etkisinde (indirect effect) bootstrap yapılmış güven aralıkları aracılık etkisinin tespitinde kullanılmaktadır (Hayes, 2013). Güven aralıklarının alt ve üst limitleri sıfır değerini içermiyorsa aracılık etkisi vardır denir.

Bootstrap edilmiş güven aralıkları "sıfır" içermediğinden Anne Baba Stres Ölçeği ABSÖ'nün Belirti Tarama Testi Ölçeği SCL 90'a etkisinde Mükemmeliyetçilik Ölçeği APS'nin aracılık etkisi vardır. Direct effect p değeri anlamlı değilse tam aracılık etkisinin olduğu bilinmektedir (Zhao ve arkd. 2010). Direct effect p değeri anlamlı olduğundan, kısmi aracılık etkisi vardır.

Şekil 1. Araştırma Aracılık Etki Modeli

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma üstün yetenekli çocukların ebeveynlerine yönelik planlanıp yürütülmüştür. Ebeveynlerin mükemmeliyetçi tutumlarının stres algıları ve psikopatoloji düzeyleri ile olan ilişkisini ortaya koymak üzere gerçekleştirilen araştırma ile elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmıştır.

Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynlerinin Mükemmeliyetçiliklerinin Ebeveynlik Stresleri ile İlişkisinin Tartışılması

Araştırmanın bu kısmında üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliğinin, ebeveynlerinin streslerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştırıp farklılaştırmadığını incelemek için oluşturulan hipoteze (H1) ait bulgular tartışılıp yorumlanmıştır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarından düzen ile anne-baba stresi arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin diğer alt boyutları standartlar ve çelişki ile anne-baba stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. APS Mükemmeliyetçilik ölçeği Total ile ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. İlişkisi incelenen ABSÖ Anne Baba Stresi Ölçeği için regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi sonucunda APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin alt boyutu çelişkinin ABSÖ Anne Baba Stresi Ölçeği üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Standartlar alt ölçeğinin de ABSÖ Anne Baba Stresi Ölçeği üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Bu bulgular “Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile stres algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır” hipotezini desteklemektedir. Bu araştırma doğrultusunda üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin, ebeveynlerinin stres algıları üzerindeki rolünden bahsedilebilmektedir. Ebeveyn mükemmeliyetçiliğinin Ebeveyn Stres algısı ile ilişkisini destekler nitelikte birçok araştırma mevcuttur.

Applebaum (1998)’a göre ebeveynler ve üstün yetenekli çocukları ile aralarında yaşanan sıkıntılar, genellikle ebeveynlerin çocuklarına yeterli desteği veremedikleri zaman ve üstün yetenekli çocukları ile ilgili olağandışı beklentilere sahip oldukları zaman ortaya çıkmaktadır.

Üstün yetenekli bir çocuğa ebeveynlik yapma deneyimiyle ilgili sınırlı araştırma olmasına rağmen, üstün yetenekli olarak gelişen bir çocuğa ebeveynlik yapma rolünün farklı zorluklar sunduğuna dair bazı kanıtlar bulunmaktadır. Normal diye nitelendirilen

çocuklara göre daha fazla performans göstermeleri gerekliliği hissinden doğan baskı, başkalarından farklı hissedilen ve başkaları tarafından anlaşılama durumu yaşayan bir çocuğa sahip olmak üstün yetenekli çocukların ebeveynleri için ebeveynlik rolünü zorlayabilmektedir. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerin, kendilerinin gerçekleştiremediği şeyleri çocuklarından bekliyor olması ve üstün yetenekli olduklarından dolayı çocuklarının en iyi olanı başarmaları gerektiğini hissediyor olmaları çocukların stresini arttırdığı kadar ebeveynleri de strese yöneltebilmektedir (Morawska & Sanders, 2009).

Akça (2020)'nin üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliği ile sınav kaygısı üzerine yapmış olduğu çalışmasında mükemmeliyetçilik ile ebeveyn sınav kaygısı arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki tespit ettiği görülmektedir. Mükemmeliyetçilik ölçeğinin alt standartlar olan, düzen ve standartlar ile sınav kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, mükemmeliyetçilik ölçeğinin çelişki boyutu ile sınav kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, bu sınav kaygısının endişe ve fizyolojik boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunduğu görülmektedir. Çelişki boyutunun puanlarındaki yüksek seyir uyumsuz mükemmeliyetçi tutuma dikkat çekmektedir. Bu tutuma sahip ebeveynlerin kaygı düzeyi diğer ebeveynlere nazara daha yüksek düzeyde olabilmektedir.

Mükemmeliyetçi kişilerin kendileri için hedeflediği standartlar genellikle gerçekte örtüşmeyen düzeydedir. Kendileri için olağandışı, imkânsız ve zor standartlar koymaya eğilimlidirler. Standartlar gerçeklikten uzaklaştıkça gerçekleştirilme ihtimalleri de zorlaşmaktadır. Bu durum kişinin kendisiyle ilgili başarı algısını ve yeterlilik algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Hollender, Hewitt ve Flett tarafından mükemmeliyetçilik üzerine yapılmış olan çalışmaların sonuçları incelendiğinde bu durumun kişilerde kaygı ve stres artırıcı bir etken olduğu görülmektedir.

Frost ve Marten (1990), bir görevin önemini kendi değerlendirmeleri sonucunda belirlemeleri istenen insanlar üzerine yapmış oldukları bir çalışmada, mükemmeliyetçi olan ve olmayanlar arasındaki fark ortaya konmuş ve mükemmeliyetçi insanların üstlendikleri görevi daha fazla önemsedikleri ortaya çıkarmıştır. Kendi performanslarını değerlendirmeleri sürecinde de daha negatif tutum sergilediklerini ortaya çıkarmıştır.

Ulaşılan nokta mükemmeliyetçilik ile stres arasındaki ilişkiyi açıklayabilmektedir. Benzer şekilde, Chan (2007) mükemmeliyetçiliğin olumsuz duygulanımı etkileyeceğini ifade etmiştir. Ashby ve diğerleri (2012), mükemmeliyetçiliğin ergenlerde yüksek stres

ve depresyona sebep olabileceği ve düşük yaşam doyumuna sebep olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Mükemmeliyetçilik üzerine yapılan çeşitli araştırmalar mükemmeliyetçi kişilerin kendileri ile ilgili olumsuz bilgileri gizlediklerini göstermiştir. Bu durumun kusursuz görünme çabalarından ve çevresindeki insanların olumsuz, yargılayıcı tarzdaki değerlendirmelerinden kaçınma durumlarından kaynaklandığını belirtmiştir.

Örneğin Frost ve diğerleri (1995) mükemmeliyetçi kişilerin insanların kendileri için olumsuz düşüncelere sahip olmalarından çekindiklerini ve bu yüzden kendilerini gizlemek istediklerini ifade etmişlerdir. Mills ve Blankstein 2000 yılındaki araştırmalarında mükemmeliyetçi kişilerin düşük akademik sonuçları sebebiyle olumsuz değerlendirilebilme ihtimalinden dolayı çekinik kalıp, bu sebeple akademik anlamda diğer insanlardan yardım talep etmedikleri sonucunu çıkarmışlardır (Flett ve Hewitt, 2002). Bu düşünceler ve çekinceler birer stres unsuru olarak nitelendirilebilmektedir.

Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynlerinin Mükemmeliyetçiliklerinin Psikopatoloji Düzeyleri ile İlişkinin Tartışılması

Araştırmanın bu kısmında üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliğinin, ebeveynlerinin psikopatoloji düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştırıp farklılaştrmadığını incelemek için oluşturulan hipoteze (H2) ait bulgular tartışılıp yorumlanmıştır. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin alt boyutlarından düzen ile SCL90 Belirti Tarama Testi Ölçeği arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Mükemmeliyetçiliğin diğer alt boyutu olan standartlar ile Obsesif kompulsif, Kişilerarası duyarlılık, Depresyon, Paranoid, Anksiyete, Öfke Düşmanlık, Fobik Anksiyete ve SCL90 Belirti Tarama Testi Total ölçekleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ve APS mükemmeliyetçilik Ölçeğinin diğer alt boyutu olan çelişki ile Depresyon, Somatizasyon, Obsesif Kompulsif, Paranoid, Anksiyete, Öfke Düşmanlık, Fobik Anksiyete, SCL90 Belirti Tarama Testi Total ölçekleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. APS Mükemmeliyetçilik Total Ölçeği ile Somatizasyon, Obsesif kompulsif, Kişilerarası duyarlılık, Depresyon, Paranoid, Anksiyete, Fobik Anksiyete, Öfke Düşmanlık, SCL Belirti Tarama Testi Total ölçekleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. APS Mükemmeliyetçilik Total Ölçeği ile Psikotizm arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin alt boyutu çelişkinin SCL90 Belirti Tarama Testi Ölçeği üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür.

Standartlar alt ölçeğinin de SCL90 Belirti Tarama Testi üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Bu bulgular ile “Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile ebeveynlerin Psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.” hipotezi desteklenmektedir. Bu durumda üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin çeşitli psikopatolojilerde önemli bir rolü olduğu ifade edilebilmektedir.

Mükemmeliyetçi ebeveynler çocukları için belirlemiş oldukları standartlar ve beklentiler karşılanmadığı zaman olumsuz duygular yaşayabilmektedirler. Belirlemiş oldukları yüksek standartlar karşılanmadığı zaman kendilerine, aynı zamanda çevrelerine bunun sonuçlarını yansıtabilmektedirler. Mükemmeliyetçi ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının karşılaştığı başarısızlıklarını kendi başarısızlıkları olarak görme eğilimindedirler (Akça, 2020).

Ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin çeşitli psikopatolojilerde önemli bir rolü olduğunu destekleyebilecek nitelikteki birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda, mükemmeliyetçiliğin psikolojik semptomlar ile ilişkisi dile getirilmiştir

Somatizasyon bozukluğunun sebebi tam anlamıyla bilinmemekte olup, bu bozukluk daha çok bedende oluşan belirtilerle kendini gösterebilmektedir. Toplumsal, mesleki veya işlevselliğin ön planda olduğu diğer alanlarında bozulmalara yol açabilmektedir. Mükemmeliyetçilik ile somatizasyon arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların iki değişken arasındaki ilişkiyi destekleyici nitelikte olduğu görülmektedir. Örneğin; Sumi ve Kanda tarafından 2002’de yapılan bir araştırmanın sonuçları mükemmeliyetçiliğin psikosomatik semptomlarda anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermiştir.

Normal mükemmeliyetçilik, sosyal anlamda istenebilir, pozitif, sağlıklı ve işlevsel nitelikte bir mükemmeliyetçiliği ifade ederken, nevrotik mükemmeliyetçilik ise negatif ve birçok psikolojik semptomla ilişkisi olan boyutudur (Frost vd., 1993; Pacht, 1984).

Birçok deneysel araştırmada mükemmeliyetçilik ile depresyon arasında pozitif anlamda bir ilişkinin varlığından bahsedilmiştir (Hewitt vd., 1990; Preusser vd., 1994; Slaney vd., 1995) Bu araştırmalarda hem psikoanalitik hem de bilişsel yönden depresyon yaşıyor olmanın baş faktörünün nevrotik mükemmeliyetçilik olduğu görülmüştür. Büyük başarısızlık tecrübeleri mükemmeliyetçi standartlara bağlıdır. Bunlar bireyin kendini suçlu hissetmesine, sıkıntıya neden olabilmekte ve daha sonrasında depresyon ortaya çıkabilmektedir (Sumi & Kanda, 2002).

Ağır anksiyete yaşayan kişilerin de depresyonda olan kişilere benzer olarak kendileri hatta diğer insanlar hakkında olumsuz inançlara sahip olduğu düşünülmektedir. Bununla

beraber anksiyete ile ilgili inançların ise kendine özgü ve belirli durumlara bağlı olduğu savunulurken, depresyonla ilgili inançların daha değişmez ve daha genel, evrensel olduğu savunulmaktadır (Kutlesa, 2002)

Anksiyeteye farklı çok sayıda sorunların; somatizasyon ve depresyon gibi sorunların eşlik ediyor olması mükemmeliyetçilik ile anksiyete ilişkisinin bakıldığı araştırmalara da yansımıştır (Seviçkok, 2001).

Obsesif Kompulsif kişilerin düşünceleri çoğu zaman akıl dışı ve işlevsellikten yoksundur. Obsesif Kompulsif kişilerin sahip oldukları otomatik düşüncelerin büyük çoğunluğunun mükemmeliyetçi düşünce olduğu bunun yanı sıra davranış biçimlerinde de barındığı görülmektedir.

Obsesif Kompulsif kişiler ile ilgili bahsi geçen tüm inançlar ve bilişsel çarpıtmalar mükemmeliyetçi kişilerde de sıklıkla görülebilmektedir. Gerek obsesif kişilerde gerekse mükemmeliyetçi kişilerde, kendileri ya da başkaları için belirlemiş oldukları kesin ve olması gereken standartlara ulaşamama durumlarında suçluluk duygusu ve başkalarına karşı öfke duyma benzeri olumsuzlukların yaşanılması kaçınılmaz hal alabilmektedir. (Beck & Freeman, 1990).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırma bulguları mükemmeliyetçilik ve obsesif kompulsif kişilik yapısı arasındaki ilişkiyi destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Örneğin 1998’de Norman ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada nevroitik mükemmeliyetçiliğin normal mükemmeliyetçiliğe göre obsesif semptomlarla çok daha güçlü bir ilişkisi sergilediğini göstermiştir. Frost ve diğerleri 1990 yılındaki çalışmalarında fazla mükemmeliyetçilik ile kompulsiyonun ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Sapmaz (2006)’ın mükemmeliyetçilik ve psikolojik semptom belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiş olduğu araştırmasının bulguları incelendiğinde uyumsuz mükemmeliyetçi öğrencilerin obsesif-kompulsif belirtilerinin uyumlu mükemmeliyetçi öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında mükemmeliyetçilik özelliği olmayan üniversite öğrencilerinin obsesif-kompulsif belirti düzeylerinin uyumlu mükemmeliyetçi öğrencilere göre yüksek, uyumsuz mükemmeliyetçi öğrencilere göre ise daha düşük olduğu görülmüştür.

Mükemmeliyetçi kişiler, insanlardan gerçekçi olmayan beklentiler içerisine girdiğinde, bu durum öfkeye yol açabilmektedir. Kişi kendisi için belirlemiş olduğu yüksek standartları karşılıksız kaldığında kendisine karşı öfkelenebilmektedir. Literatür incelendiğinde mükemmeliyetçilik ile öfke arasındaki ilişkiyi destekleyici türde

araştırmalara bulunmaktadır. 2003'te Saboonchi ve Lundh tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada mükemmeliyetçilik ile beden sağlığı, öfke ve pozitif duygulanım arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada sürekli öfke, sosyal düzene yönelik mükemmeliyetçilik yerine kendine yönelik mükemmeliyetçilikle ilişkili bulunmuştur.

Fobik bozukluklar sosyal fobi, özgül fobiler ve agorafobi olarak üç grupta ele ifadelendirilmektedir (Sungur, 1997). Agorafobi ve sosyal fobi başta olmak üzere mükemmeliyetçilik ve fobik bozukluklar arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçları bu iki değişken arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir (Juster vd., 1996; Saboonchi vd., 1999).

Antony vd. (1998)'nin mükemmeliyetçiliğin kaygı bozukları ile ilişkisini incelemek amacı ile gerçekleştirmiş oldukları araştırmada, obsesif kompulsif davranışının ve sosyal fobinin mükemmeliyetçilik ile ilişkili olduğunu gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Bunun yanında, panik bozukluğu yaşayan kişilerin, bu bozukluğun özelliklerini taşımayan kişilere nazaran daha fazla yanlış yapma endişesine ve yaşanan olayların sonuçları için endişe duyma duygusuna sahip oldukları görülmüştür. Böylece mükemmeliyetçiliğin panik bozukluğunun bir özelliği olarak gösterebilmektedir.

Mükemmeliyetçiliğin çok çeşitli psikopatolojilerde önemli bir rol oynadığı varsayılmıştır. Bunu varsayımı destekleyen Frost vd. (1990)'nin yapmış olduğu araştırmada yüksek ebeveyn beklentileri algısı, olağandışı kişisel standartlar, yüksek ebeveyn eleştirisi algısı, birinin eylemlerinin kalitesinden şüphe duyma ve düzen ve organizasyon tercihi dahil olmak üzere beş başka boyutun daha tanımlanmış olduğu görülmüştür. Mükemmeliyetçilik ve onun alt ölçeklerinin, çok çeşitli psikopatolojik belirtilerle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynlerinin Stres Algıları ile Psikopatolojileri Düzeyleri Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Aracılık Etkisinin Tartışılması

APS Mükemmeliyetçilik ölçeği eklenmeden, ABSÖ Anne Baba Stres ölçeğinin SCL90 Belirti Tarama testi ölçeğine anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. APS Mükemmeliyetçilik ölçeği eklenip veriler ve güven aralıkları incelendiğinde, APS Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin ABSÖ Anne Baba Stres Ölçeği ile SCL90 Belirti Tarama Testi Ölçeği arasında aracılık etkisine sahip olduğu anlaşılmıştır.

Cheng (2001) yılında yapmış olduğu araştırmada Çinli ergenler ile çalışmıştır. Araştırmada mükemmeliyetçiliğin ve problem çözmede stres ile ilişkili olup olmadığı ve bunun depresyondaki rolünü incelemiştir. Araştırmaya Hong Kong açık üniversitesinde

öğrenimini sürdüren 138 birey dahil edilmiştir. Bu kişilerin yaş ortalaması 28'dir. Yaşam stresi rolünün kontrol altına alınması ile, problem çözmenin depresif özelliklerde ve umutsuzluk üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Bunun yansısıra mükemmeliyetçiliğin yalnızca depresif özellikler üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmanın sonuçları depresif semptomlar ve yaşam stresi arasındaki ilişki incelendiğinde iki yapının da aracı bir rolü üslendiğini göstermiştir. Araştırmanın bulguları problem çözme ve mükemmeliyetçiliğin psikolojik sıkıntılar göz önünde tutulduğunda, önemli değişkenler olduğunu göstermiştir.

Pulat (2011)'in gerçekleştirmiş olduğu çalışmada; ergenlerin depresyon, kaygı ve öfke düzeyleriyle, ebeveyne yönelik algılanan psikolojik kontrolün doğrudan ilişkili olup olmadığını, bir de mükemmeliyetçilikle dolaylı olarak ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın bulgularında, ebeveynin uygulamış olduğu psikolojik kontrolün, ergenlerin kaygı düzeyleri ve içe dönük öfke düzeyleriyle doğrudan ilişkili olduğu, bir de uyumsuz mükemmeliyetçilik tarafından dolaylı ilişkili olduğu görülmüştür. Bulgular doğrultusunda özellikle uyumsuz mükemmeliyetçiliğin aracı rolüne bakıldığında, kaygının da depresyon kadar önemli ilişkiler yarattığı düşünülmektedir.

Sonuçlar

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçilikleri düzen alt ölçeği ile değerlendirildiğinde; stres düzeyleri ile aralarında herhangi bir ilişki görülmezken, çelişki alt ölçeği ve standartlar alt ölçekleri ile değerlendirildiğinde aralarında pozitif yönlü ilişki görülmüştür. Standartlar alt ölçeği ile zayıf bir ilişki, çelişki alt ölçeği ile şiddetli bir ilişki bulunmuştur. Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile stres algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür.
2. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin düzen alt ölçeği ile değerlendirildiğinde; psikopatoloji düzeyleri ile aralarında bir ilişki görülmezken, çelişki alt ölçeği ile değerlendirildiğinde, Somatizasyon, Obsesif Kompulsif, Depresyon, Paranoid, Anksiyete ve Öfke Düşmanlık semptomları ile pozitif yönlü zayıf bir ilişki; Kişilerarası Duyarlılık, Psicotizm semptomları ile arasında pozitif yönlü orta şiddetli bir ilişki görülmüştür. Üstün yetenekli

çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin standartlar alt ölçeği ile değerlendirildiğinde; Obsesif kompulsif, Kişilerarası duyarlılık, Depresyon, Paranoid, Anksiyete, Fobik Anksiyete, Öfke Düşmanlık semptomları ve psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki görülmüştür. Ebeveyn mükemmeliyetçiliği ile psikopatoloji düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

3. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin çelişki ve standartlar alt ölçeklerinin stres değişkeni üzerindeki etkisi birlikte incelendiğinde; çelişkinin stresleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi ebeveynlerinin belirlemiş olduğu standartlara ulaşamama endişesi ve standartları ile çelişen bir performans sergilemesi durumunun stresleri üzerinde etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Standartların ebeveynlerin stresleri üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi ebeveynlerinin belirlemiş olduğu yüksek standartlarındaki ve beklentilerindeki bir değişimin, streslerinin azalmasında etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
4. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin çelişki ve standartlar alt ölçeklerinin psikopatoloji değişkeni üzerindeki etkisi birlikte incelendiğinde; çelişkinin psikopatolojileri üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi ebeveynlerinin belirlemiş olduğu standartlara ulaşamama endişesi ve standartları ile çelişen bir performans sergilemesi durumunun psikopatolojileri üzerinde etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Standartların ebeveynlerin psikopatolojileri üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi ebeveynlerinin belirlemiş olduğu yüksek standartlarındaki ve beklentilerindeki bir değişimin, psikopatolojilerinin farklılaşmasında etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.
5. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin stres düzeylerinin psikopatolojileri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçiliklerinin stresleri ile psikopatolojileri arasındaki ilişkiye aracılık etmesi durumuna bakıldığında, kısmi aracılık etkisinin olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçi tutumları, streslerinden ötürü oluşabilecek patolojik durumlarında etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki öneriler belirlenmiştir.

1. Literatür araştırmaları incelendiğinde üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin ve ebeveyn stresi değişkenlerinin ayrı ayrı çok az sayıda çalışmalarda yer aldığı görülürken, üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçilik ve psikopatoloji değişkenleri ile ilgili birlikte ele alındıkları çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu sınırlı sayıdaki çalışmalar ise genellikle üstün yetenekli çocukların akademik durumları ve mükemmeliyetçilikleri üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple farklı koşullarda ve farklı örneklem ile bu değişkenlerin çalışılması önerilmektedir.
2. Üstün yetenekli çocuklar ve ebeveynlerinin yaşamakta olduğu zorlu tecrübelerin toplum farkındalığı ve aynı zamanda ebeveynlerin farkındalığı adına bu değişkenler ile de araştırmaların yapılması önerilmektedir.
3. Üstün yetenekli çocukların ebeveynleri için geliştirilecek eğitim programları ve psikolojik boyutlu destek programlarının gerekliliği üzerine çalışmalar yapılması önerilmektedir.
4. Gerçekleştirilmiş olan araştırma Covid-19 pandemi süreci sebebiyle online olarak, kolayda örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı başka zaman ve yüz diliminde yüz yüze veri toplamak suretiyle araştırmanın tekrarlanması önerilmektedir.
5. Bu çalışma Adana ilinde yapılmıştır. Farklı evrende ve farklı örneklem grupları ile çalışılması düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Accordino, D. B., Accordino, M. P., & Slaney, R. B. (2000), An Investigation of Perfectionism, Mental Health, Achievement and Achievement Motivation In Adolescents, *Psychology in Schools*, 37, 535-545.
- Afat, N. (2013). Çocuklarda Üstün Zekânın Yordayıcı Olarak Ebeveyn Tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 155–168.
- Afroz, G., ve Dalir, M. (2017). Perfectionism in gifted children family. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 5(4). <http://frooyesh.ir/article-1-681-en.html>
- Akarsu, F. (2004). Üstün Yetenekliler. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 136-139). Çocuk Vakfı Yayınları. <http://ustunyeteneklicocuk.org/makale.doc>
- Akça, E. (2020). Üstün Zekâlı Tanısı İçin Başvuran Ebeveynlerde Mükemmeliyetçilik ve Kaygı Düzeyinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi].
- Akçeşme, F. (2017). Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin İyimserlik Düzeyleri ve Stresle Başaçıkma Stillerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Albayrak, H. (2015). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Stresle Başa Çıkma Tutumları [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Antony, M.M., Purdon, C.L., Huta, V., Swinson, R.P. (1998). Dimensions of Perfectionism across the Anxiety Disorders. *Behaviour Research and Therapy*, 36, 1143–1154.
- Applebaum, A.S. (1998). Learning to parent the gifted child: Development of a model parenting program to prevent underachievement and other related emotional difficulties in gifted children [Unpublished Doctorate Thesis, Widener University].
- Asghari M. S., Besharat M. A. (2011). The relation of perceived parenting with integrative self-knowledge. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 30, 226 – 230. <https://www.sciencedirect.com/science/journal/18770428>
- Ashby, J. S., Noble, C. L., Gnilka, P. B. (2012). Multidimensional perfectionism, depression, and satisfaction with life: Differences among perfectionists and tests of a stres-mediation model. *Journal of College Counseling*, 15, 130-143.
- Ataman, A. (1984). Ankara resmi şehir ilkokullarındaki üstün zekâlı çocukların fiziksel özellikleri. Ankara Üniversitesi Yayınları.

- Ataman, A. (2004). Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (s. 158-160). Çocuk Vakfı Yayınları. <http://ustunyeteneklicocuk.org/makale.doc>
- Atayeter, B. (2020). Ebeveynlerin Bilişsel Esneklik ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Mizaç Özellikleri Arasındaki İlişki [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].
- Balkaya, F., Şahin, N. H. (2003). Çok boyutlu öfke ölçeği. Türk Psikiyatri Dergisi, 14(3), 192-202.
- Baltaş, A. (1997). Stres altında ezilmeden öğrenmede ve sınavlarda üstün başarı. Remzi Kitabevi.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (2002). Stres Kaynakları ve Baş Etme Yolları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykoç, N. (2014). Üstün; Akıl, Zeka, Deha, Yetenek, Dahiler-Savantlar Gelişimleri ve Eğitimleri (Baskı. 1). Vize Yayıncılık.
- Beck, A. T., & Freeman, A. (1990), Obsessive-Compulsive Personality Disorder, Cognitive Therapy of Personality Disorders. Guilford Press.
- Chan, D. W. (2007). Positive and negative perfectionism among Chinese gifted students in Hong Kong: Their relationships to general self-efficacy and subjective well-being. Journal for the Education of the Gifted, 31 (1), 77-102.
- Cheng, K. (2001), Life Stress, Problem Solving, Perfectionism, and Depressive Symptoms In Chinese, Cognitive Therapy and Research, 25 (3), 303-310.
- Colangelo, N. ve Davis, G. (1997). Counseling gifted students: Issues and practices.
- Cook L.C., Kearney C.A. (2009). Parent and youth perfectionism and internalizing psychopathology, Personality and Individual Differences, 46, 325-330.
- Corey, G. (1991). Theory and practice of counseling and psychotherapy. Brooks Cole Publishing Company.
- Cüceloğlu, D. (2000). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çağlar, D. (1972). Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3, 95-110. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/492/5769.pdf>
- Çağlar, D. (2004). Üstün Zekalı Çocukların Eğitim ve Öğretimi. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler (s. 272-273). Çocuk Vakfı Yayınları. <http://ustunyeteneklicocuk.org/makale.doc>
- Çalışkan, M. (2017). Üstün Yetenekli Çocuklara Sahip Ailelerin Aile İşlevselliği [Yüksek Lisans Tezi, T.C. Hasan Kalyoncu Üniversitesi].

- Çelikten, Y. (2017). Üstün Yetenekli Çocuklar ve BİLSEM. *Turkish Journal of Educational Studies*, 4(3), 87–104.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları* (4. Baskı). Pegem Akademi.
- Dağ, I. (1991). Belirti Tarama Listesi (Scl-90-R)' nin Üniversite Öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği [Reliability and validity of the Symptom Check List (SCL-90-R) for university students]. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(1), 5–12.
- Davashgil, U. (2004). Üstün olma niteliği kazanma [Konferans Sunumu] 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, Türkiye.
- Deater-Deckard, K. (1998). Parenting Stress and Child Adjustment: Some Old Hypotheses and New Questions. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 5, 314-332. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2850.1998.tb00152.x>
- DiBartolo P.M., Li C.Y., Frost R.O. (2008). How do the dimensions of perfectionism relate to mental health? *Cognitive Therapy and Research*, 32, 401- 417.
- Eriş, B. (2017). Her Çocuk Üstün Yeteneklidir (Baskı. 11). Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Fornia, G. L. & Frame, M. W. (2001). The social and emotional needs of gifted children: implications for family counselling. *The Family Journal: Counselling and Therapy for Couples and Families*, 9(4), 384-390.
- Frost, R. O., Heimberg, R. G., Holt, C., Mattia, J. I., & Neubauer, A. L. (1993). A Comparison of Two Measures of Perfectionism, Personality and Individual Differences, 14, 119-126.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449–468. <https://doi.org/10.1007/bf01172967>
- Frost, R. O., Turcotte, T. A., Heimberg, R. G., Mattia, J. I., Holt, C., & Hope, D. A. (1995), Reactions To Mistakes Among Subjects High and Low In Perfectionistic Concern Over Mistakes, *Cognitive Therapy and Research*, 19, 195-205.
- Genshaft, J. L., Birely, M., ve Hollinger, C. L. (Eds.). (1995). *Serving gifted and talented students: A resource for school personnel*. Pro Ed.
- Gil, K. M., Carson, J. W., Porter, L. S., Scipio, C., Bediako, S. M., ve Orringer, E. (2004). Daily mood and stress predict pain, health care use, and work activity in African American adults with sickle-cell disease. *Health Psychology: Official Journal of the*

- Division of Health Psychology, American Psychological Association, 23(3), 267-274. <https://doi.org/DOI: 10.1037/0278-6133.23.3.267>
- Gilman, R., & Ashby, J. (2003), Multidimensional Perfectionism In A Sample of Middle School Students: An Exploratory Investigation, *Psychology in the Schools*, 40 (6), 677-689.
- Glading, S. T. (2012). Aile Terapisi. Tarihi, Kuram ve Uygulamaları. PDR Yayınları.
- Gnilka, P.B., Ashby, J.S. and Noble, C.M. (2013), Adaptive and Maladaptive Perfectionism as Mediators of Adult Attachment Styles and Depression, Hopelessness, and Life Satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 91, 78-86. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2013.00074.x>
- Gross, M. U. (2009). Highly gifted young people: Development from childhood to adulthood. Springer Science.
- Grzegorek, J. L., Slaney, R. B., Franze, S., & Rice, K. G. (2004). Self-Criticism, Dependency, Self-Esteem, and Grade Point Average Satisfaction Among Clusters of Perfectionists and Nonperfectionists. *Journal of Counseling Psychology*, 51(2), 192–200. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.51.2.192>
- Gülaldı, D. (2010). Erken çocuklukta serebral palsi'li ve otistik çocuk annelerinin ebeveyn stres düzeylerinin yaşam doyumları ile ilişkisinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi].
- Güllüoğlu, M. Ç. (2015). Obsesif Kompulsif Bozukluğu Tanısı Konmuş Çocuk ve Ergenlerin Ebeveynlerindeki Psikopatolojik Belirtileri [Yüksek Lisans Tezi, T.C. Beykent Üniversitesi].
- Güngör, H. (2009) Ebeveyn ve Öğretmen Mükemmeliyetçiliğinin 5-6 Yaş Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Algılanan Kaygı Düzeyini Öngörmedeki Rolü [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Hayes, A. F. (2013). Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach. New York: Guilford Press.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1990), Perfectionism and Depression: A Multidimensional Analysis, *Journal of Social Behavior and Personality*, 5, 423-438.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456–470.

- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1993). Dimensions of perfectionism, daily stress, and depression: A test of the specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 102(1), 58–65. <https://doi.org/10.1037/0021-843x.102.1.58>
- Hewitt, P. L., Caelian, C. F., Flett, G. L., Sherry, B., Collins, L., & Flynn, C. A. (2002), Perfectionism In Children: Associations With Depression, Anxiety, and Anger, *Personality and Individual Differences*, 32, 1049-1061.
- Işık E., Işık U., Taner Y. (2013). Çocuk, Ergen, Erişkin ve Yaşlılarda Depresif ve Bipolar Bozukluklar. Ziraat Gurup Matbaacılık.
- İlgöz, M. (2014). Stres kaynakları, sonuçları ve stresle mücadele [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi].
- Jensen, S. N., Ivarsson, A., Fallby, J., Dankers, S., & Elbe, A. M. (2018). Depression in Danish and Swedish elite football players and its relation to perfectionism and anxiety. *Psychology of Sport and Exercise*, 36, 147–155. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.02.008>
- Juster, H. R., Heimberg, R. G., Frost, R. O., Holt, C., Mattia, J. I., & Faccenda, K. (1996), Social Phobia and Perfectionism, *Personality and Individual Differences*, 21(3), 403-410.
- Kaba, İ. (2019). Stres, Ruh Sağlığı ve Stres Yönetimi: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 73, 63-81. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhssbd/issue/47888/761264>
- Kaya, F., Erdoğan, R. ve Çağlayan, Y. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okul yaşam kaliteleri ve arkadaşlık ilişkilerinin karşılaştırılması. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 4 (2), 107-125.
- Kılıç, B., Kırılı, G., Esen, F. Ö. (2017). The Relationship Between The Usage of Social Media and Self Perception: A Research On Tourists, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16, 1, 70-85. <https://doi.org/10.21547/jss.283064>
- Koçak, S. S. (2020). Üstün Yetenekli Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimlerine Yönelik Geliştirilen Psiko-Eğitim Programının Etkisi [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Kurtulmuş, Z. (2010). Bilim ve Sanat Merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların ailelerine verilen bilgisayar temelli eğitimin aile bireylerinin aile ilişkilerini algılamalarına ve çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerine etkisinin incelenmesi. [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].

- Kutlesa, N. (2002), A Group Intervention With University Students Who Experience Difficulties With Perfectionism [Unpublished Doctorate Thesis, Calgary University].
- Lazarus, R. S., ve Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*, Springer.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı* (12. Baskı). Çocuk Vakfı Yayınları.
- Locicero, K. A., & Ashby, J. (2000), Multidimensional Perfectionism In Middle School Age Gifted Students: A Comparison To Peers From The General Cohort, *Roeper Review*, 22 (3), 182-185.
- Manasawala, S., & Desai, D. (2019). Meeting the educational needs of a gifted child: A parent's narrative. *Gifted Education International*, 35(3), 189–200.
- Mandel, T., Dunkley, D. M., & Moroz, M. (2015). Self-critical perfectionism and depressive and anxious symptoms over 4 years: The mediating role of daily stress reactivity. *Journal of Counseling Psychology*, 62(4), 703–717. <https://doi.org/10.1037/cou0000101>
- McMann, N., & Oliver, R. (1988). Problems in families with gifted children: implications for counsellors. *Journal of Counselling and Development*, 66(6), 275-278.
- Mendi, E. (2015) *Koşullu Anne-Baba Tutumunun Mükemmeliyetçilik, Öznel İyi Oluş ve Benlik Saygısı ile İlişkisinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi].
- Misra, R., Mc Kean, M., West, S., ve Russo, T. (2000). Academic stress of collage students: Comparison of students and faculty perceptions. *Collage Student Journal*, 34(2), 1-7.
- Moon, S. M., & Hall, A. S. (1998). Family therapy with intellectually and creatively gifted children. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24(1), 59-80.
- Morawska, A., Sanders, M. (2009). An evaluation of a behavioural parenting intervention for parents of gifted children. *Behaviour Research and Therapy* 47(6), 463-470. <https://www.sciencedirect.com/science/journal/00057967>
- Norman, Ross, M.G., Davies, F., Nicholson, I. R., Cortese, L., & Malla, A. K. (1998), The Relationship of Two Aspects of Perfectionism With Symptoms In A Psychiatric Outpatient Population. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 17 (1), 50-68.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları.

- Özbay, Y. (2013). Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile Eğitimi Programı.
- Özcan A. (2006). Hemşire Hasta İlişkisi ve İletişim. Hemşire Hasta İlişkisi ve İletişim. (2. Baskı, s. 24-57). Sistem Ofset.
- Özmen, S. K. & Özmen, A. (2012). Anne Baba Stres Ölçeğinin Geliştirilmesi. Milli Eğitim Dergisi, 42(196), 20-35
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36171/406671>
- Öztabak, M. Ü. (2018). Özel/Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 9 (17), 79-106. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eibd/issue/38615/447991>
- Öztürk, M. O., Uluşahin, N. A. (2016). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları (14. Baskı). Bayt.
- Patch. A. R. (1984), Reflections On Perfection, American Psychologist, 39 (4), 386-390.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.39.4.386>
- Pulat, N. (2011). Ebeveynlerin Uyguladığı Psikolojik Kontrolün Ergenlerin Depresyon, Kaygı ve Öfke Belirtileri Üzerindeki Etkisi: Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolü [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]
- Ramzi, S., Pakdaman, S., & Fathabadi, J. (12 2011). The Developmental Study of Adjustment in Gifted and Non Gifted Adolescents and Youths Regarding Personality Characteristics. Procedia- Social and Behavioral Sciences, 30, 43-47.
<https://doi.org/doi:10.1016/j.sbspro.2011.10.009>
- Rice, K. G., Ashby, J., & Slaney, R. B. (1998), Self-Esteem As A Mediator Between Perfectionism and Depression: A Structural Equations Analysis, Journal of Counseling Psychology, 45 (3), 304-314.
- Saboonchi, F., Lundh, L. G., & Öst, L. G. (1999), Perfectionism and Self-Consciousness In Social Phobia and Panic Disorder With Agoraphobia. Behaviour Research and Therapy, 37, 799-808.
- Sak, U. (2011). Üstün zekâlılar: Özellikleri tanılanmaları eğitimleri. Maya Akademi.
- Sapmaz, F. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin Psikolojik Belirti Düzeyleri Açısından İncelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Saranlı, A. G. (2011). Üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik geliştirilen aile rehberliği programlarının etkililiğinin incelenmesi [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi].

- Say, G. (2020). Majör Depresif Bozuklukta Mükemmeliyetçilik. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry*, 12(4), 562–574. <https://doi.org/10.18863/pgy.703132>
- Saygılı, S. (2002). *Strese Son. Elit Kültür Yayınları*.
- Selye, H., (1974). *Stress without distress*, Lippincott.
- Sevinçok, L. (2001), *Yaygın Anksiyete Bozukluğunda Tanı ve Eştanı Sorunları. Duygudurum Dizisi*, 3, 144-151.
- Slaney, R. B., Rice, G. K., Mobley, M., Trippi, J. & Ashby, J. (2001), *The Revised Almost Perfect Scale. Measurement and Evaluation in Counselling and Development*, 34, 130-144.
- Smith, M. M., Sherry, S. B., Rnic, K., Saklofske, D. H., Enns, M., & Gralnick, T. (2016). *Are Perfectionism Dimensions Vulnerability Factors for Depressive Symptoms after Controlling for Neuroticism? A Meta-analysis of 10 Longitudinal Studies. European Journal of Personality*, 30(2), 201–212. <https://doi.org/10.1002/per.2053>
- Söğüt, R. (2019). *Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Çocukların Anne Babalarının Ebeveynliğe İlişkin Yeterlik Algıları İle Stres Düzeylerinin Karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]*.
- Spielberger C. D., Crane R. S., Kearns W. D. ve ark. (1991) *Anger and Anxiety In Essential Hypertension. Spielberger CD (Ed.) Stress and Emotion: Anxiety, Anger and Curiosity (s. 265-279). Taylor & Francis.*
- Sumi, K., & Kanda, K. (2002), *Relationship Between Neurotic Perfectionism, Depression, Anxiety, and Psychosomatic Symptoms: a prospective study among Japanese men. Personality and Individual Differences*, 32, 817-826.
- Sungur, M. Z. (1997). *Fobik bozukluklar, Psikiyatri Dünyası*, 1, 5-11.
- Şahin, N. H. (1998). *Stresle başa çıkma-olumlu bir yaklaşım. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.*
- Taluy, N. ve Maraş, A. (2021). *Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Nesne*, 9(20), 319-333. <https://doi.org/DOI:10.7816/nesne-09-20-07>
- Tascilar, M. Z. L., ve Kanli, E. (2014). *Üstün zekali ve normal gelişim gösteren çocukların, mükemmeliyetçilik ve öz saygı düzeylerinin incelenmesi. Ankara Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47 (2), 1-20.
- Taşcılar, M.L., Özyaprak, M., Gücyeter, Ş., Kanlı, E. ve Camcı Erdoğan, S. (2014). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçiliğin Değerlendirilmesi.*

- HAYEF Journal of Education, 11 (1), 31-45.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8800/109995>
- Taşçılar, M.L. (2018). Özel Yetenekli Çocukların Psikolojisi– Teoriden Uygulamaya (s. 257). Nobel Yayınları
- Tekin, G. O. (2010). Çalışma yaşamında stres kaynakları ve kamu kurumlarında çalışanlar üzerine etkileri: Edirne örneği [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi].
- Tiryaki, A. (2014). Stres: Aşamaları, kaynakları, sonuçları ve mücadele teknikleri [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi].
- Tomlinson, C.A. (2007). The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners. Sev Matbaacılık ve Yayıncılık.
- Turna, H. (2014). Öğretmenlerin stres kaynakları ve stresle baş etme yolları (Edirne ili Keşan ilçesi örneği) [Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi].
- Ulusoy, F. H., Sakaltaş, E., Güneş, H., Dokgöz, M., Akın, Ö., & Köseoğlu, S. (2014). Özel Yetenekli Çocuklar Aile Kılavuzu. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/ozelegitim/aile_kilavuzu/aile_kilavuzu.pdf
- Ütücü, N. (2013). Majör Depresif Bozuklukta Kültürel Açıklama Modelleri ve Yardım Arama Davranışının Belirlenmesi [Uzmanlık Tezi, T. C. İstanbul Bilim Üniversitesi].
- Wendorf, D. J., & Frey, J. (1985). Family therapy with the intellectually gifted. The American Journal of Family Therapy, 13(1), 31-38.
- Wyatt, R., & Gilbert, P. (1998), Dimensions of Perfectionism: A Study Exploring Their Relationship With Perceived Social Rank and Status, Personality and Individual Differences, 24 (1), 71-79.
- Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis, 2nd Edition. Harper and Row.
- Yazdani, S., Daryei G. (2016). Parenting styles and psychosocial adjustment of gifted and normal adolescents. Pacific Science Review B: Humanities and Social Sciences, 2(3). 100-105. <https://www.sciencedirect.com/science/journal/24058831>
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. (2014). Kişilik kuramları. Ankara: Pegem Yayınları
- Yıldız, T. G. (2017). Anne Baba Eğitimi. Pegem Akademi.
- Yürük, F. C. (2018). Sanatçı Adayı Üstün Yetenekli Çocukları Olan Ailelerin Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, 4(8), 90-104.

Zhao, X., Lynch, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and Truths about Mediation Analysis. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 197–206.

EKLER

EK A. Etik Kurul Onayı

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ/ ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Deniz Gizer
ÖĞRENCİ NO	
TEL. NO.	
E - MAIL	
ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	YÜKSEK LİSANS / TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2021 / 2022 SONBAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ İLE STRES ALGILARI VE PSİKOPATOLOJİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
TEZİN AMACI	Bu çalışmada, üstün zekalı ve yetenekli tanısı almış çocukların ebeveynlerinin, mükemmeliyetçi tutumları ile birlikte stres ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda; bu ebeveynler için daha fazla çalışma yapılmasında katkı sağlamış olmak ve ebeveynlere sağlanması gereken olanaklara dikkat çekebilmek hedeflenmiştir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Ebeveynlerin, kendilerinin gerçekleştirememiş olduğu şeyleri, çocuklarının gerçekleştirmesini bekleyen bir tutum içine girmeleri hem çocukta psikolojik olarak yıpranmalara sebep olabilecek hem de kendilerinin bir süre sonra pişmanlık, tükenmişlik, stres ve duygusal çöküntü yaşamalarına yol açabilecektir. Psikolojik sağlamlıkları yüksek düzeyde olan ebeveynler, riskli durumlar ile karşılaşılması, çevresel koşulların zorlaması, farklı farklı problemler yaşamasına rağmen tüm bu zorluklar ile sağlıklı bir şekilde savaşılabilmektedir. Fakat çocuğunun ihtiyaçlarını yeteri kadar karşılayamayan veya karşılayamayacağı endişesi taşıyan ebeveynlerde ise stres düzeyi yüksek olabilmektedir. Daha farklı ve özel eğitime gereklilik duyan üstün yetenekli çocukların ebeveynleri de gerekli desteği göremezlerse, onlar da psikolojik sorunlar ile karşı karşıya kalmaktan kaçınamayacaklardır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	BİLSEM
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	ADANA - BİLSEM
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	ADANA - BİLSEM'e kayıtlı öğrencilerin ebeveynlerine uygulanacaktır.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	APS Mükemmeliyetçilik ölçeği / 7'li Likert ölçeği Anne Baba Stres ölçeği / 5'li Likert ölçeği SCL-90 0 (hiç) – 4 (ileri derece) olmak üzere beşli derecelendirme tipindedir

EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)		1) 4 boyut 23 ifade: düzen, çelişki, standartlar ve tatminsizlik / APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği. 2) 90 madde ve dokuz boyut / SCL 90 3) 16 ifade tek boyut / Anne-Baba Stres Ölçeği 4) Google Anket Formu					
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Deniz GİZER		ÖĞRENCİNİN İMZASI: ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR TARİH: 02 /12/ 2021					
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU							
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.							
2. Anılan konu Psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.							
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI		2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)		ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	
Adı - Soyadı: Lut TAMAM		Adı - Soyadı:		Adı - Soyadı: Şükrü UĞUZ		Adı - Soyadı: Murat KOÇ	
Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı:		Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı: Doç.Dr.	
İmzası: Evrak onayı eposta ile alınmıştır. 06.12.2021		İmzası: / ... / 20....		İmzası: Evrak onayı eposta ile alınmıştır. 08.12.2021		ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR 08.12.2021	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER							
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ		Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tefvik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.		Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....		ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....	ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....	ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....	ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....	ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....	ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNDE EVRAK ASLI İMZALIDIR / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye		Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE			Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi tarafımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE							
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.							

EK B. Kişisel Bilgi Formu**Kişisel Bilgi Formu****Cinsiyet** :Kadın Erkek **Medeni Durum:**Evli Bekar **Eğitim Düzeyi:**Lise Öncesi Ön Lisans&Lisans Lisansüstü **Meslek:**Özel sektör çalışanı Kamu çalışanı Girişimci/kendi işi Emekli Ev Hanımı

Diğer:

Doğum Tarihi:**Çocuk Sayısı:**1 2 3 4 ve üzeri

EK C. Anne Baba Stres Ölçeği

ANNE BABA STRES ÖLÇEĞİ		Her zaman	Sık sık	Bazen	Hiçbir zaman
Sevgili Anne Babalar					
Aşağıda sizlerin anne babalığa ilişkin duygu ve düşünceleriniz ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki her ifadeyi okuyunuz ve size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Teşekkürler.					
1.	Çocuğumu mutlu etmek benim için çok zor.				
2.	Çocuğumun bakımı ile ilgili sorumluluklarım beni öyle yoruyor ki başka bir şey yapmaya isteğim olmuyor.				
3.	Anne/ Baba olmanın zor olduğunu düşünüyorum.				
4.	Çocuğumun bazı şeyleri beni kızdırmak için yaptığını düşünüyorum.				
5.	Çocuk sahibi olduğumdan beri kendime zaman ayıramıyorum.				
6.	Anne/Baba olduğumdan beri kendimi daha yaşlı hissediyorum.				
7.	Çocuğum bir hata yaptığında bundan kendimi sorumlu tutuyorum.				
8.	Çocuğuma kızdığımda davranışlarımı kontrol etmekte zorlanıyorum.				
9.	Anne/Babalığa ilişkin sorumluluklarım beni psikolojik açıdan zorluyor.				
10.	Çocuğumun diğer çocuklara göre daha zor bir çocuk olduğunu düşünüyorum.				
11.	Hayal ettiğim gibi bir anne/baba olmadığımı düşünüyorum.				
12.	Çocuğumun istekleri karşısında tutarsız davranabiliyorum.				
13.	Çocuğumun ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığımı hissediyorum.				
14.	Hayatımdaki en temel stres kaynağı, çocuk sahibi olmaktır.				
15.	Çocuğumu eğitmek konusunda kendimi yetersiz buluyorum.				
16.	Başarısız bir anne/baba olduğumu düşünüyorum.				

EK D. APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği

APS Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Aşağıdaki maddeler insanların kendilerine, performanslarına ve diğer insanlara karşı tutumlarını ölçmek için hazırlanmıştır. Doğru ya da yanlış cevap diye bir şey yoktur. Lütfen tüm maddeleri yanıtlayınız. Maddeler üzerinde çok fazla zaman kaybetmeden, aklınıza gelen ve sizin için doğru olan cevabı veriniz. Her maddeyle ilgili düşüncelerinizi ve her maddeye ne oranda katıldığınızı yandaki ifadelerden yararlanarak rakamların bulunduğu bölüme işaretleyiniz. Lütfen her madde için tek seçenek kullanınız.

Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Bir Fikrim Yok	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	2	3	4	5	6	7

1	İş yerindeki, evdeki ya da okuldaki performansına ilişkin standartlarım yüksektir.						1	2	3	4	5	6	7
2	Düzenli bir insanım.						1	2	3	4	5	6	7
3	Hedeflerime ulaşamadığım için çoğu zaman hayal kırıklığı yaşıyorum.						1	2	3	4	5	6	7
4	Tertip (düzen) benim için önemlidir.						1	2	3	4	5	6	7
5	Eğer kendinizden fazlasını beklemezseniz asla başarılı olamazsınız.						1	2	3	4	5	6	7
6	En iyi yaptığım şeyler bile hiçbir zaman bana yeterli görünmez.						1	2	3	4	5	6	7
7	Her eşya yerli yerine konmalıdır.						1	2	3	4	5	6	7
8	Kendimden beklentilerim yüksektir.						1	2	3	4	5	6	7
9	Yüksek standartlarıma nadiren ulaşıyorum.						1	2	3	4	5	6	7
10	Her zaman düzenli ve disiplinli olmayı isterim.						1	2	3	4	5	6	7
11	Elimden gelenin en iyisini yapmam benim için asla yeterli değildir.						1	2	3	4	5	6	7
12	Kendim için çok yüksek standartlar koyarım.						1	2	3	4	5	6	7
13	Başarılarımdan asla tatmin olmam.						1	2	3	4	5	6	7
14	Kendimden en iyisini beklerim.						1	2	3	4	5	6	7
15	Beklentilerimi karşılayamama düşüncesi çoğu kez beni endişelendirir.						1	2	3	4	5	6	7
16	Gösterdiğim performansla nadiren standartlarıma ulaşıyorum.						1	2	3	4	5	6	7
17	Yapabildiğim en iyisini yaptığımı bilsem bile tatmin olmam.						1	2	3	4	5	6	7
18	Yaptığım her şeyin en iyisini yapmaya çalışırım.						1	2	3	4	5	6	7
19	Performansım için koyduğum yüksek standartları nadiren karşılayabilirim.						1	2	3	4	5	6	7
20	Performansımdan neredeyse hiç tatmin olmam.						1	2	3	4	5	6	7
21	Yaptığım şeyin iyi olduğunu nadiren düşünürüm.						1	2	3	4	5	6	7
22	Mükemmeliyeti (mükemmeli) elde etmek için çok fazla çabalama ihtiyacı hissederim.						1	2	3	4	5	6	7
23	Bir işi tamamladığımda genellikle hayal kırıklığı duyarım, çünkü daha iyisini yapabileceğimi bilirim.						1	2	3	4	5	6	7

EK E. SCL90 – R Psikolojik Belirti Tarama Testi

SCL90-R PSİKOLOJİK BELİRTİ TARAMA TESTİ

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınmaların ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz. Sonra bu durumun bu günd de dahil olmak üzere son üç ay içerisinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini gösterilen şekilde numaralandırarak işaretleyiniz.

Baş ağrısı	0	1	2	3	4
Sinirlilik ya da içinin titremesi	0	1	2	3	4
Zihinden atamadığımız tekrarlayan, hoş gitmeyen düşünceler	0	1	2	3	4
baygınlık ya da Baş dönmesi	0	1	2	3	4
Cinsel arzu ve ilginin kaybı	0	1	2	3	4
Başkaları hakkında eleştirilme duygusu	0	1	2	3	4
Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri	0	1	2	3	4
Sorunlarınızdan pek çoğu için başkaların suçlanması gerektiği duygusu	0	1	2	3	4
Olayları anımsamada güçlük	0	1	2	3	4
Dikkatsizlik ya da sakarlıkla ilgili düşünceler	0	1	2	3	4
Kolayca gücenme rahatsız olma hissi	0	1	2	3	4
Göğüs yada kalp bölgesinde ağrılar	0	1	2	3	4
Caddelerde ve açık alanlarda korku hissi	0	1	2	3	4
Enerjimizde azalma veya yavaşlama hali	0	1	2	3	4
Yaşamınızın sonlanması düşünceleri	0	1	2	3	4
Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma	0	1	2	3	4
Titreme	0	1	2	3	4
Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği hissi	0	1	2	3	4
İştah azalması	0	1	2	3	4
Kolayca ağlama	0	1	2	3	4
Karşı cinsten kişilerle utangaçlık ve rahatsızlık hissi	0	1	2	3	4
Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi	0	1	2	3	4
Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma	0	1	2	3	4
Kontrol edilemeyen öfke patlamaları	0	1	2	3	4
Evden dışarı yalnız çıkma korkusu	0	1	2	3	4
Olanlar için kendini suçlama	0	1	2	3	4
Belin alt kısmında ağrılar	0	1	2	3	4
İşlerin yapılmasında erteleme duygusu	0	1	2	3	4
Yalnızlık hissi	0	1	2	3	4
Karamsarlık hissi	0	1	2	3	4
Herşey için çok fazla endişe duyma	0	1	2	3	4
Herşeye karşı ilgisizlik hali	0	1	2	3	4
Korku hissi	0	1	2	3	4
Duyularınızın kolayca incitilebilmesi hali	0	1	2	3	4
Diğer insanların sizin özel düşüncelerinizi bilmesi	0	1	2	3	4
Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu	0	1	2	3	4
Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi	0	1	2	3	4
İşlerin doğru yapıldığından emin olmak için çok yavaş yapmak	0	1	2	3	4
Kalbin çok hızlı çarpması	0	1	2	3	4
Bulantı ve midede rahatsızlık hissi	0	1	2	3	4
Kendini başkalarından aşağı görme	0	1	2	3	4
Adale (kas) ağrıları	0	1	2	3	4
Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi	0	1	2	3	4

Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi	0	1	2	3	4
Uykuya dalmada güçlük	0	1	2	3	4
Yaptığınız işleri bir yada birkaç kez kontrol etme	0	1	2	3	4
Karar vermede güçlük	0	1	2	3	4
Otobüs, tren, metro gibi araçlarda yolculuk etme korkusu	0	1	2	3	4
Nefes almada güçlük	0	1	2	3	4
Soğuk veya sıcak basması	0	1	2	3	4
Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelere kaçınma durumu	0	1	2	3	4
Hiç bir şey düşünmeme hali	0	1	2	3	4
Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması	0	1	2	3	4
Boğazınıza bir yumru takınmış hissi	0	1	2	3	4
gelecek konusunda ümitsizlik	0	1	2	3	4
Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük	0	1	2	3	4
Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi	0	1	2	3	4
Gerginlik veya coşku hissi	0	1	2	3	4
Kol ve bacaklarda ağırlık hissi. Aşırı yemek yeme	0	1	2	3	4
Ölüm ya da ölme düşünceleri	0	1	2	3	4
Aşırı yemek yeme	0	1	2	3	4
İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma	0	1	2	3	4
Size ait olmayan düşüncelere sahip olma	0	1	2	3	4
Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması	0	1	2	3	4
sabahın erken saatlerinde uyanma	0	1	2	3	4
Yılanma, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yineleme hali	0	1	2	3	4
Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama	0	1	2	3	4
Bazı şeyleri kırıp dökme hissi	0	1	2	3	4
Başkalarının paylaşıp kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması	0	1	2	3	4
Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme	0	1	2	3	4
Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi	0	1	2	3	4
Herşeyin bir yük gibi görünmesi	0	1	2	3	4
Dehşet ve panik nöbetleri	0	1	2	3	4
Toplum içinde yer, içerken huzursuzluk hissi	0	1	2	3	4
Sık sık tartışmaya girme	0	1	2	3	4
Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali	0	1	2	3	4
Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu	0	1	2	3	4
Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme	0	1	2	3	4
Yerinizde duramayacak ölçüde rahatsızlık hissetme	0	1	2	3	4
Değersizlik duygusu	0	1	2	3	4
Size kötü bir şey olacakmış hissi	0	1	2	3	4
Bağırma ya da eşyaları fırlatma	0	1	2	3	4
Topluluk içinde bayılacağınız korkusu	0	1	2	3	4
Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu	0	1	2	3	4
Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerin olması	0	1	2	3	4
Günahlarımızdan dolayı cezalandırılmamız gerektiği düşüncesi	0	1	2	3	4
Korkutucu türden düşünce ve hayaller	0	1	2	3	4
Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi	0	1	2	3	4
Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama	0	1	2	3	4
Suçluluk duygusu	0	1	2	3	4
Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi					

EK F. Bilgilendirilmiş Onam Formu

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır. Bu kapsamda "ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ İLE STRES ALGILARI VE PSİKOPATOLOJİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ." başlıklı araştırma "Deniz Gizer" tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada; üstün zekalı ve yetenekli tanısı almış çocukların ebeveynlerinin, mükemmeliyetçi tutumları ile birlikte stres ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda; bu ebeveynler için daha fazla çalışma yapılmasında katkı sağlamış olmak ve ebeveynlere sağlanması gereken olanaklara dikkat çekebilmek hedeflenmiştir.

Araştırmanın Nedeni: Ülkemizde özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara sahip ebeveynler ile yapılmış olan çalışmalar, bu ebeveynlerin sağlıklı ve normal çocuklara sahip ebeveynlere göre daha depresif ve kaygılı durumda olduklarını, çocuklarının ileride, gelecek dönemlerinde karşı karşıya kalacakları zorlukların sebep olacağı endişeye sahip olduklarını gözler önüne sermektedir.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: BİLSEM Adana

Çalışmaya Katılım Onayı:

Araştırmanın amacını, nedenini, yürütüleceği yer ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Araştırma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu araştırmaya ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile***)

Adı-Soyadı:

İmzası***:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Deniz Gizer

e-posta:

İmzası:

EK G. Sosyal Bilimler Entitüsü Mdrlg Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100010099
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kuruu Kararı Alınması Hk.

08.12.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında niversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Deniz GİZER** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "niversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öĖrenciye ait tez evrakları listesi.

EK.H. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin İstek Yazısı

1 / 1

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100010238

15.12.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 07.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100010060 sayılı yazımız.
b) 08.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100010069 sayılı yazımız.
c) 07.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100010036 sayılı yazımız.
ç) 08.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100010099 sayılı yazımız.
d) 08.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100010093 sayılı yazımız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Pınar Yüzer, Bekir Serter Gözen, Deniz Gizer, Erdem Terzi, Nurbanu Ebru Kuzgun, Bayram Öcal ve Mehtap Dursun isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK I. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı

1 / 1

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2100010296

17.12.2021

Konu : Deniz Gizer'in Tez Anket İzni Hk.

DAĞITIM YERLERİNE

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı **Deniz GİZER** isimli öğrencimiz, “**Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin mükemmeliyetçilikleri ile stres algıları ve psikopatoloji düzeylerinin incelenmesi**” konulu tez çalışmasını Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. Lut TAMAM** danışmanlığında halen yürütmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışmasında **Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Bilim ve Sanat Merkezine (Adana BİLSEM)** kayıtlı öğrencilerin ebeveynlerini kapsamak üzere kopyası Ek’lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesini bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek : Tez Anket İzin Onay Dosyası.

Dağıtım:

Gereği:
ADANA İL MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜNE
Adana Valiliğine

Bilgi:
Adana Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüğüne

EK J. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Anket İzin Yazısı

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98258552-604.01.01-41560596
Konu : Deniz GİZER' in
Uygulama İzni.

19.01.2022

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) 17.12.2021 tarihli ve 2100010296 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamı'nın 10.01.2022 tarih ve 40931827 sayılı onayı.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Deniz GİZER'in "Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynlerinin Mükemmeliyetçilikleri ile Stres Algıları ve Psikopatoloji Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı araştırması kapsamında ilimize bağlı Adana Bilim ve Sanat Merkezinde uygulama yapmak isteği ile ilgi (b) olur ekte gönderilmiştir.

2020/2 nolu Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi 28. Maddesi gereği; bilimsel araştırma sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Yaşar KOÇAK
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:
- Onay Örneği (1 Sayfa).

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98258552-605.01-40931827
Konu : Deniz GİZER'in
Uygulama İzni.

10/01/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çağ Üniversitesi'nin 17.12.2021 tarih ve 2100010296 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Deniz GİZER'in "Üstün Yetenekli Çocukların Ebeveynlerinin Mükemmeliyetçilikleri ile Stres Algıları ve Psikopatoloji Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı araştırması kapsamında ilimize bağlı Adana Bilim ve Sanat Merkezinde uygulama yapmak isteği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

Söz konusu uygulama çalışmasının, İlimiz İl Araştırma Değerlendirme Komisyonu'nun 03/01/2022 tarihli "Uygun" raporu doğrultusunda, Müdürlüğümüze bağlı bulunan adı geçen okul/kurumlarda, okul içerisinde öğrencilerin yer aldığı herhangi bir görüntü kaydı yapılmadan, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, 2020/2 nolu Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Erdal SEVİM
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
10/01/2022

Mustafa YAVUZ
Vali a.
Vali Yardımcısı